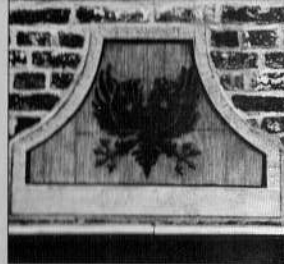
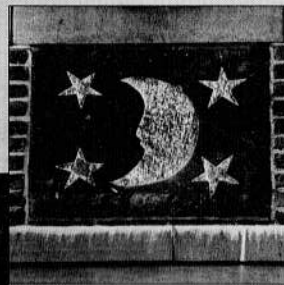

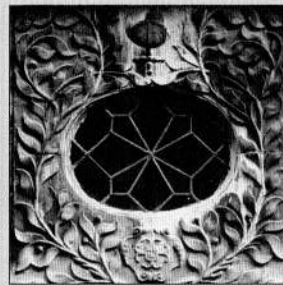
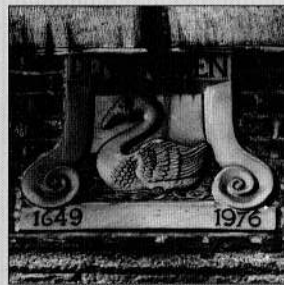
DE MAASEIKENAAR

1

1 9 9 2

DE MAASEIKENAAR

Inhoudstafel

Woord vooraf	1
1992, een feestelijk jaar voor onze bibliotheek	2
Limburgse dialectprijs 1992	3
De Kleine Mezeiker Grammaer	4
Gelukwensen	5
De Franse revolutie, 200 jaar geleden	7
In memoriam Jules Jongen	15
In memoriam Maurice Arnauts	16
Onze kerkschat	18
Maaseikenaren publiceren	19
Documentatiecentrum (Het Maaseiker toneellevens)	20
Tom Corstjens, schitterend gitaartalent	21
Onze oudste inwoners	22
Maaseiker Carnavalsgeschiedenis	23
Frans in het Maaseiker kinderlied	25
Eindverhandelingen	26
Uit de oude doos	27
Wist ge.....?	30
Prof. dr. Jan Gessler	31
Volkskunde. Verboden kinderspel in 1791	33
Een meetboek van het Bleumerveld	34
Diksjenaer van het Mezeikers	35
Maaseiker spreekwoorden en zegswijzen	39
Nog over Van Eyck	42
Aanvulling bij de stam Poukens	44
Een verslag van een Luikse kloosterling over de belegering van Maaseik in 1489-1490	45
Toponymisch praatje	49
Mère Eulalie (Sophie Maria Delhaye)	51
Steunabonnements	55
Waarom lijkt het Maaseiker dialect zo op het Duits?	56

Omslag: Maaseiker gevelstenen.

De redactie dankt:

- Roger MAES voor de foto's
- Rita SEGERS-WESTHOVEN voor de vormgeving van de omslag

Woord vooraf

Al lezen we vlak voor de jaarwisseling in verscheidene kranten dat het landelijk Aldeneik op het punt staat "letterlijk" te verdrinken in het water van de Maas, omdat de grond langzaam maar zeker onder zijn voeten wordt weggebaggerd en al probeert "DE MAASEIKENAAR" bij het begin van deze nieuwe jaargang, figuurlijk dan, ook het hoofd boven water te houden dank zij de zo broodnodige gelden van onze oude en vooral van onze nieuwe abonnees, toch wenst de hele redactie van dit periodiekske U, beste lezer, van ganser harte een gelukkig 1992 !

De steunabonnements die we reeds mochten ontvangen en waarvoor we de milde schenkers zeer dankbaar zijn, steken ons alleszins al een groot hart onder de riem.

Onze gelukwensen gaan uiteraard naar onze burgemeester G. Vermassen, die eind vorig jaar senator werd, en naar Schepen D. Verlaak en Gemeenteraadslid A. Schaefer, die beiden een zetel in de Provincieraad bezetten.

Met genoegen vernamen we ook dat ons stadje een "Stichting Cultuur" rijker is geworden. Dat belooft !

Zeker voor 1994, wanneer de hele wereld ongetwijfeld zal vernemen dat Maaseik dan als stad 750 jaar officieel bestaat en de vele toeristen met de neus op de festiviteiten, die dan zullen plaats vinden, gedrukt worden.

Wij van onze kant beloven U van alles op de hoogte te houden en er in dit nieuwe jaar, dank zij Uw steun, weer iets goeds van te maken.

De Redactie

1992 een feestelijk jaar voor onze bibliotheek

Het jaar 1992 zal als een jaar vol feestelijkheden bijgeschreven worden in de annalen van onze bibliotheek.

In dat jaar vieren wij immers 2 jubilea tegelijkertijd: nl.

- Het 25-jarig jubileum van onze bibliotheek als gemeentelijke openbare bibliotheek. We schreven immers maart 67 toen uit de fusie van 2 vrije bibliotheken (een katholieke en een socialistische) een gemeentelijke ontstond onder een liberaal bestuur.
- Het 20-jarig bestaan van onze A.V.M.-afdeling die daarmee in 1972 de eerste gemeentelijke A.V.M.-afdeling was in Limburg.

Om deze jubilea - die toch wel een aanduiding geven over het niveau van onze bibliotheek en haar beleids mensen - niet onopgemerkt te laten voorbijgaan hebben wij voorlopig een aantal manifestaties en activiteiten gepland. Dit aantal is zeker niet limitatief.

Voorlopige kalender

maart 67 - maart 92 BIB 25 jaar

maart

- * jeugdboekenweek
 - videofilm (11/3)
 - voorlees- en knutselnamiddag (14/3)
 - diavoorstelling ivm prentenboek(18/3)
 - prijsuitreiking winnaars Jeugdboekenweek + receptie
 - poppenkast (21/3)
 - jeugdauteur Ed Frank (26/3)
 - tentoonstelling jeugdboekillustraties (01 tot 31/03)
- * 02-15 tentoonstelling Internationale Landschapsmonumenten
- * bib Neroeteren: tentoonstelling AMG Schmidt (01 tot 31/03)

mei

tentoonstelling 'Maaseik in WO I' 15-24) door de Werkgroep Documentatie MSK

bekroningsfeest Kinder- en Jeugdjury Limburg te Genk (24/5)

juli-aug

vakantiewedstrijd Jeugdbibliotheek

aug 72 - aug 92

AVM 20 jaar 4 vormingsdagen "Klassieke Muziek" - Audio-markt

oktober

- Week van de Openbare Bibliotheek
- bezoek van 2 jeugdauteurs
- tentoonstelling Thea Beckman

november

- senioren 14-daagse

M. Goossens
Bibliotheek

Limburgse Dialectpries 1992

Dialectschrijvers uit Maaseik worden hierbij uitgenodigd voor deelname aan de jaarlijkse "Limburgse Dialectpries". Teksten - zowel proza als poëzie - moeten oorspronkelijk zijn en van een zodanige lengte dat de jury zich een beeld kan vormen van de schrijfvaardigheid van de deelnemer.

De uiterste datum van inzending is 15 maart 1992. Inschrijvingen te zenden naar Postbusnr. 3527 te NL 6017 THORN, waar eveneens een volledig reglement te verkrijgen is.

Telefonische informatie bij dhr. H.L. Bokken, 00-31-4756-1780.

Tony Van Wijck

De Kleine Mezeiker Grammaer is bijna klaar!!!

Dit boek van ong. 100 pagina's over de spelling en spraakkunst van onze Maaseiker Taal, met bloemlezing en tips voor leraren Nederlands, geschreven door de H.H. Martin Boonen en Tony Van Wijck en verlucht met tekeningen van Rita Westhovens, die ook de prachtige lay-out verzorgt, mag in geen enkel Maaseiker boekenkast ontbreken !!!

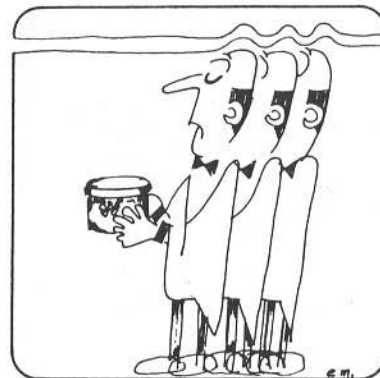
'De Kleine Mezeiker Grammaer' zal verschijnen op 'vastelaovesmaandig', nl. op 2 maart 1992 en wordt uitgegeven door

Het Heilig Wammes vzw.

De vóórintekensprijs bedraagt slechts 350 fr (verzendingskosten inbegrepen). Na 2 maart zal de prijs 400 fr (+ verzendingskosten) bedragen.

Stort vandaag nog 350 fr op bankrekening 335-0140345-32, t.n.v. Het Heilig Wammes vzw, MAASEIK. Gebruik het overschrijvingsformulier van de omslag.

Alaaf

Gelukwensen

*

De redactie van 'De Maaseikenaar' feliciteert onze stadsgenoot, de Heer Mathieu Bollen, bij het behalen van de graad van Doctor in de Wetenschappen aan de Universiteit van Leuven. Op 25 november laatstleden verdedigde hij zijn proefschrift "The Structure and Regulation of Type-1 Protein phosphatases involved in Hepatic Glycogen Metabolism".

*

Op 9 en 10 november ging in Achterolmen voor een tweede maal de Interlimburgse Boekenbeurs door. Op de stijlvolle opening waren o.a. aan-

wezig de Heren P. Dewael, Minister van Cultuur, de Heer Vandermeulen, Gouverneur van B. Limburg, de heer Kockelkorn, Gedeputeerde voor cultuur van N. Limburg en de Heer Gh. Vermassen, Burgemeester van Maaseik. Een vijftigtal deelnemers, waaronder talrijke heemkringen, instellingen en antiquariaten stelden er hun publikaties ten toon. Ook 'De Maaseikenaar' was met een stand aanwezig, dit in fel contrast met bepaalde Maaseiker instellingen, die schitterden door hun afwezigheid. Jammer !

*
Wij feliciteren de Heer Pierrot Van Haelst, stichtend-voorzitter van de 'Stichting Limburgs Landschap'.

P. Van Haelst werd onlangs door de Heer Gouverneur Vandermeulen gehonoreerd met de erepenning van de provincie, als de meest verdienstelijke Limburger 1991.

Pierrot Van Haelst is sinds de oprichting twintig jaar onafgebroken en met succes voorzitter van deze stichting. Deze private natuurbescherming heeft onder zijn leiding

nu al meer dan 250 ha waardevol natuurgebied kunnen aankopen of in beheer nemen. De S.L.L. doet zo aan natuurbehoud via een zakelijke aanpak. Pierrot en zijn team heeft op deze manier in deze twintig jaar heel veel natuur gered en dit zonder het aan het grote klokzeel te hangen.

Lid van de S.L.L. kan men worden door overschrijving van 400 fr. op nr. 456-4022001-20.

*

Benno Beenders (34) slaagde met grote onderscheiding in de theoretische proeven voor lijnpiloot A.T.P. (Airline Transport Pilot) ingericht door het Ministerie van Verkeerswezen, Bestuur der Burgerluchtvaart.

Tony Van Wijck

De Franse Revolutie: 200 jaar geleden

Plagerijen, diefstallen en moorden tijdens het Frans bewind

Het grootste probleem van de Franse bezetter was het handhaven van de openbare orde. Daartoe waren bij besluit van 17 november 1795 200 brigades gendarmes opgericht in België. Elke brigade telde 5 eenheden. Ook in Maaseik werd een brigade gevestigd, met standplaats in het Kruisherenklooster. Vijf man voor heel het kanton was natuurlijk veel te weinig. Secretaris Rotscheidt richtte te Thorn eigenmachtig een patrouille van 26 officieren op die om beurten de wacht hielden. De officieren werden uitgerust met 'snaphanen'⁽¹⁾. Omdat de leden van de municipaliteit bedreigd werden, vroegen en verkregen zij toestemming om wapens te dragen. Geen wonder dat er in België aanslagen gepleegd werden. Ten gevolge van de Franse plunderingen en opeisingen was er hongersnood. Voeg daarbij enkele strenge winters die de arme lieden tot de bedelstaf brachten. In het totaal verarmde land scheen geen einde te komen aan de belastingen en inleveringen. Voorts waren de grenzen gesloten zodat de handel stagneerde.

Het geld dat de boeren ontvingen voor de geleverde produkten stelde weinig voor. De 'assignaten'⁽²⁾ verminderden voortdurend in waarde.

Daarnaast ontstond een verboden handel in levensmiddelen waarvan slechts enkelen profiteerden. Hetzelfde gebeurde met de handel in 'zwart goed' (aangeslagen kerkelijke goederen) die voor het merendeel ten goede kwam aan de 'economische profiteurs' die hiermee grof geld verdienden. Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat overal opstootjes, relletjes en aanslagen plaats hadden. De gewone bevolking 'vocht' voor het dagelijkse bestaan, voor de boterham...

Op 16 oktober 1796 trokken een aantal boeren uit Wessem op naar Thorn. Ze waren gewapend met stokken waarop ijzeren pinnen waren aangebracht, maar toen uit Maaseik 12 gewapende soldaten kwamen opdagen sloegen de boeren op de vlucht.

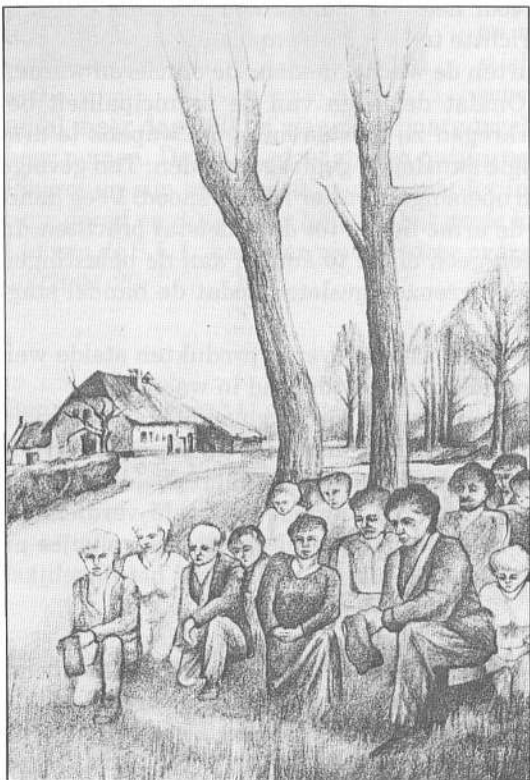
In de loop van 19 juni tot 18 juli 1798, schrijft Dodé in zijn eerste rapport als kantoncommissaris, deed zich geen enkel ernstig misdrijf voor, buiten de voortdurende godsdienstige bijeenkomsten aan de kapel van Onze Lieve Vrouw onder de Linden te Thorn (sic.). Nadat de niet-beëdigde priesters de vlucht hadden genomen of hadden moeten onderduiken was er voor de gelovigen geen gelegenheid meer om mis te horen. Vandaar dat veel mensen op bepaalde plaatsen bij elkaar kwamen om de rozenkrans te bidden in openlucht.

Waar dit gebeurde zonder dat de voorbidder een beëdigd persoon was, beschouwden de Republikeinen dat als een overtreding van de wet. De kapel van Thorn was afgelegen wat voor het Frans bestuur een handicap was om op te treden.

Adjunct-agent Jan Schoofs ging er zich mee bemoeien. Toen hij de biddende gelovigen uit elkaar wilde drijven werd hij, niettegenstaande hij de roodwit-blauwe cocarde droeg, uitgescholden en beledigd. Op 24 juni 1798 stond op zijn huisdeur een ezel getekend, hetgeen veel nieuwsgierigen ter plaatse lokte. Leerlooier Peter Piels (27 jaar) en schoenmaker Michiel Doncken (27 jaar) moesten die avond de wachtronde doen, maar... ze dreven de samscholing voor het huis van Schoofs niet uit elkaar.

Daarom moesten ze in september 1798 te Roermond voor de boetstraffelijke rechtbank verschijnen, waar ze veroordeeld werden tot 18 fr. boete.

Om de maatregelen tegen de eredienst te omzeilen ontstonden de zogenaamde blinde missen. De gelovigen kwamen ergens samen waar zonder priester heel het ritueel van de mis (behalve de consecratie) werd nagebootst. De aanwezigen wisten dat op hetzelfde ogenblik ergens in het dorp de priester in 't geheim de mis opdroeg. Tijdens zulke verboden bijeenkomsten traden eveneens de rozenkransbidders op de voorgrond⁽³⁾.

De kapel 'Onder de Linden' te Thorn was in de Franse Tijd het symbool van het verzet. Hier kwamen de gelovigen, onder leiding van onbeëdigde priesters, samen om te bidden en hun anti-Franse gevoelens te uiten. Omdat de kapel eenzaam en verlaten gelegen was in het veld van Thorn, op meer dan 1 km van het centrum, had het Franse gezag hier weinig in de pap te brokken. De kapel werd in 1673 gesticht door Clara Elisabeth, Gravin van Manderscheidt-Blankenheim, kanunnikes te Thorn van 1648 tot 1688.

Op 19 december 1800 werd deze kapel, die voorheen eigendom was van het stift van Thorn, publiek verkocht door de Fransen. Ze werd gekocht door George Caleb de Swartz van Maastricht die als stroman optrad voor kanunnik Jan Renier Broeckmeulen, gevolmachtigde van de abdis.

Kwakzalvers

Ook in zijn tweede rapport (20 augustus 1798) zegt Dodé geen kennis te hebben van zware misdrijven in het kanton Maaseik. Wel is adjunct Schoofs, sedert de terugkeer van de niet-beëdigde priesters te Thorn, regelmatig het slachtoffer van vanden streken. Schoofs, hevig patriot en anti-aristokraat, vindt de deur van zijn woning 's morgens regelmatig bevuild met vuile woorden en secretaris Jan Abraham Rotscheidt moet 's morgens vaststellen dat zijn tuin vernield is. Het is te vrezen, merkt Dodé vooruitziend op, dat deze kleine wanordelijkheden, waarvan men niet weet wie de daders zijn, de voorboden zijn van veel grotere beledigingen aan het adres van de overheid. Voorts maakt Dodé melding van een kwakzalver die zijn praktijk van Maaseik heeft overgebracht naar Echt. Deze man blijft in Echt zijn middeltjes tegen allerlei kwalen toepassen niettegenstaande hij niet over een 'geldig' paspoort beschikt noch over een getuigschrift van de

een of andere medische school of faculteit. In Echt hebben we geen zegingskracht over hem, maar hij blijft ook in het kanton (Maaseik) dagelijks zieken bezoeken, aldus Dodé. Het gaat hier om ene Verhaagen die een bijzondere gave moet gehad hebben om zieken te genezen. Na verloop van tijd wordt hij toch aangehouden en onder toezicht geplaatst bij Jan Spee, Frans agent te Maaseik. De man poetst na een tijdje de plaat. Het is trouwens niet de eerste keer dat Spee de Franse bezetter een loer draait. Alhoewel hij herhaaldelijk optrad bij het uitdrijven van de kloosterlingen en bij de verkoop van kerkelijke goederen, werd Spee van 30 november 1797 tot 30 maart 1798 geschorst wegens medeplichtigheid aan relletjes die te Maaseik plaats hadden op 29 november 1797 en te maken hadden met de inning van belastingen. Bij de gemeenteverkiezingen van 1799 had hij een hoog oplopende ruzie met aftredend agent Simard. Spee werd tot agent verkozen maar op 10 september weer geschorst.

Vrijheidsboom vernield

In het verslag van 3 december 1798 zegt Dodé dat men te Thorn 's morgens de houten omheining verbrijzeld heeft rond de vrijheidsboom. Dodé wacht tevergeefs op een proces-verbaal dat de agent en de adjunct Jan Sniikers en Jan Schoofs hiervan moeten opstellen. Schoofs heeft blijkbaar schrik omdat hij al eerder het mikpunt was van plagerijen.

Twee dagen later legt Dodé dan maar zelf klacht neer bij de rechtbank van Roermond.

In de nacht van 20 november 1798 werd ook te Wessem de vrijheidsboom onder handen genomen en omver geworpen. Voorts werden daar bij burger Antoon van der Loo met stenen de vensters stuk geworpen. Het zinde de mensen van Wessem niet dat van der Loo meubels had gekocht van de abdij van Thorn. In de nacht van 30 september op 1 oktober 1798 vielen een tiental personen zijn huis aan. De aanstokers waren: landbouwer Piet Nelissen en Jan van Neer, landbouwersknecht bij de weduwe Verheggen te Wessem. Dodé klaagde hen aan te Roermond. Hierbij dient aangestipt dat de meubels van het stift van Thorn reeds tussen 28 november en 5 december 1796 opgekocht werden door J.N. van den Schoor, "stroman"⁽⁴⁾ van de uitgeweken abdis, zonder dat iemand van de weinige omstaanders had durven hogen. Een inwoner van Kelpen waagde het een hoger bod te doen maar kreeg onmiddellijk te horen: "Waarom moet gij hogen? Heeft de abdis nog niet genoeg geleden?"

Dodé op de vlucht

Het bleef onrustig in Wessem waar agent Joosten tijdelijk mocht beschikken over een groep huzaren om de orde en rust te herstellen. Een week voordien had Bernard, de agent van Stokkem, ook al een beroep moeten doen op de gendarmes.

Na de verkoop van het Penitentenklooster te Stokkem had het volk zich op 11 november 1798 gewelddadig verzet tegen de Luikse werklieden die belast waren met de afbraak van de gebouwen. Logementmeester Dieudonné uit Maaseik kwam op 12 november in de vroege morgen ter plaatse met 10 huzaren om de 'slopers' te beschermen. Vervolgens maakt Dodé melding van de aankomst te Maaseik in de avond van 19 november 1798 van de Peerse commissaris Henri Thiery die in 1795 met de Franse soldaten in het land was toegekomen en te Peer kantoncommissaris was geworden.

Sinds 24 oktober 1798 was hij herhaaldelijk in paniek geraakt bij het bericht van naderende Brigands (opstandige boeren). Uiteindelijk was de 'held' gevlucht naar Maaseik waar het al donker was toen hij voor de gesloten Bospoort toekwam. De poortwachters herkenden de Fransen uit Peer niet en meenden dat de Brigands voor de poort stonden met een sterk leger. Dit nieuws verspreidde zich als een lopend vuurtje door de stad. Dodé en zijn kliek kozen met bootjes over de Maas het hazepad.

In paniek gingen ze te Roermond en Maastricht om hulp vragen. Dodé vertelde rond dat op hem geschoten was. Toen hij zijn flater inzag wilde hij niet toegeven zich vergist te hebben. Hij stelde een heel rapport op van deze warrige aangelegenheid en porde het gerecht aan om werk te maken van de opsporingen⁽⁵⁾. Op 20 november 1798 vroeg hij de hogere overheid voor de derde keer binnen een maand tijd om militaire versterking te Maaseik. "Ik moet tenminste over 100 soldaten kunnen beschikken" schreef hij met bevende hand.

Nicolas Lemoussu volgt Dodé op

In het rapport van 23 september 1798 houdt Dodé het kort. Had hij het te druk? Sedert de aanhouding van Michel Smeets te Panheel is het veel rustiger te Wessem, stipt hij opgelucht aan. Ik verdenk Michel Smeets en zijn broer Joseph, die trouwens in Wessem woont, ervan dat ze de daders zijn van de misdrijven te Wessem. Beiden koesteren een blinde haat tegen de Franse regering. Op 17 november 1798 liep J. Smeets nog te Weert in de kijker. Toen hij in het publiek de nationale cocarde (strik) van zijn hoed afrukte en in het vuur wierp. Ik heb onmiddellijk, zo schrijft een verbolgen en geschokte Dodé, J. Van Gestel (kantoncommissaris) en Jos van Halen (vrederechter) op de hoogte gebracht van deze vermetele daad. Het laatste rapport van Dodé dateert van 22 januari 1799. Hierin klaagt hij de ontvanger van Thorn Jan Piels aan wegens knevelarij. Het is deze Piels die in Thorn op 30 maart 1797 tot adjunct gekozen wordt en die van 1800 tot 1807 burgemeester is te Thorn. Nadat Dodé op 6 maart 1799 door moord van het toneel verdween (waarover meer in het volgend nummer) moest een nieuwe kantoncommissaris aangesteld worden. De Maaseikenaar Lodewijk Magnée, ex-scholaster van het kapittel, stelde zijn kandidatuur maar werd

niet aanvaard. Op 15 maart werd de Fransman Nicolas Lemoussu, die al actief geweest was in de kantons Heers en Montenaken, benoemd. Na de dood van Dodé was de Maaseikenaar Simard dienstdoend commissaris geweest. In zijn rapport (6 juni 1799) heeft Lemoussu het over misdrijven te Thorn.

Twee opgehitste vrouwen hebben daar de plaatselijke veldwachter verwondingen toegebracht met een hakmes. Beide heetgebakerde dames werden op heterdaad betrapt. Er werden vervolgingen ingesteld.

Laakbare feiten te Maaseik

In Neeroeteren werd opgetreden tegen de herder genaamd Triolet (sic.).

Erger was het te Dilsen waar Henry Bergons (Bergoens) van Rotem om 9 u 's avonds werd aangevallen. Hij werd met stokken geslagen en kreeg ook nog 14 messteken in de rug. Eén van de daders werd al aangehouden en naar Roermond overgebracht. In de nacht van 12 op 13 juni 1799 werd een diefstal met braak gepleegd in het huis van Jan Brouwers te Opoeteren.

De daders, die het slachtoffer verschillende messteken toebrachten, roofden de meubels en het geld. Voorts vermeldt Lemoussu een moord, gepleegd te Thorn in de nacht van 14 op 15 juni 1799. Op 15 juni kreeg agent Jan Piels om 6 u 's morgens bezoek van Wijnand Soetermans, dagloner (38 jaar) die hem kwam melden dat zijn schoonbroer Leonard Lahaye om 5 u was doodgeschoten in de schuur van de boerderij de 'Grote Hegge'. Soetermans was vergezeld van Leopold van Humpen, timmerman (62 jaar), neef van de overledene. Het slachtoffer Leonard Lahaye (37 jaar) was geboren in Baarlo en dagloner bij Meyer, pachter van de 'Grote Hegge'.

In zijn rapport van 29 september 1799 heeft commissaris Lemoussu het over 'laakbare feiten' te Maaseik. Op 20 augustus 1799 bezochten Karel Huygens en Arnold Magnée, bijgenaamd 'De Spanjaard', de herberg van de weduwe Verkissen op de Markt. Om 10 u 's avonds werden beide nachtraven handgemeen. Op dat moment kwamen twee huzaren binnen gestommeld: Conter en Heglee. De Huzaren grepen in en zetten de vechtersbazen aan de deur. Later op de avond bemerkten de Huzaren (waren ze dronken?) dat ze hun sabels kwijt waren. Zij strompelden naar buiten om hun wapens te zoeken. Op de Wal bij de Hepperpoort troffen ze de onverbeterlijke ruziemakers aan. Eén van hen had al een sabelsteek opgelopen. Opgeschrikt door het nachtelijk geraas daagde plots de nachtwacht op. Het viertal werd bij de kraag gegrepen en naar het wachthuis overgebracht. Daar werden de huzaren vrijgelaten. De vechtersbazen werden opgesloten... Lemoussu tekent zelfs op dat te Opoeteren Gerard Mulders werd aangehouden omdat hij 18 korenschoven had ontvreemd. De 70-jarige Mulders had de schoven weggenomen op het veld van Jan Brouwers. Hij wist zich aan rechtsvervolging te onttrekken door uit te wijken. Op 10 februari 1800 kwam de zaak toch nog voor.

Vrederechter Nagels te Maaseik sprak de verdachte vrij omdat de gedupeerde Brouwers overleden was en omdat niet kon bewezen worden dat Mulders de dader was. Mulders had grote honger. Dat begreep Nagels ook wel. Vandaar deze vrijspraak. In hetzelfde verslag wordt melding gemaakt van een wandaad bedreven tegen Michel Kupkens uit Ophoven maar er worden geen bijzonderheden meegedeeld....

Op 4 oktober 1799, zo meldt Lemoussu nog, werd te Aldeneik een veldmisdrijf gepleegd. Niet minder dan 80 schapen, zonder herder, werden daar aangetroffen in een groot stuk boekweit. Het gerecht spoedde zich naar de 'plaats des onheils' om alles op papier te zetten.....

Een luidruchtige schareslijper en aanslagen op agenten

Op de zitting van 5 september 1799 vernam de municipaliteit het besluit van de centrale administratie dat er strenger toezicht moest uitgeoefend worden op de leurders, afkomstig uit den vreemde. Op 10 oktober moest men te Maaseik optreden tegen de luidruchtige schareslijper Pierre Le Maire, afkomstig uit de streek van de Ourthe.

Hij had opstandige taal gesproken en opgeroepen tot de revolutie. Dat kon niet door de beugel en de schareslijper werd gevankelijk naar Roermond gevoerd. Er waren nog burgers die een grote mond hadden. Zo ook Jean Isterdael die op 16 oktober vrederechter H. Nagels zeer ernstig beledigde met woorden en zelfs met gebaren. Tenslotte trad het gerecht op tegen Jaak Severijns uit Rotem die het zich permitteerde met kar en paard over een ingezaaid korenveld te rijden.

Op 26 november 1799 behandelt Lemoussu een diefstal gepleegd in de nacht van 31 oktober op 1 november 1799 tussen 11 u en middernacht in een afgelegen boerderij te Dilsen. Nadat de bewoners door de daders waren mishandeld werden het geld en de meubels meegenomen. De daders bleven spoorloos. Op 11 november hadden ongeregeldheden en samenscholingen plaats te Dilsen en te Thorn. Toen agent Jan Piels de opgewonden menigte te Thorn uit elkaar wou drijven werden hem lelijke beledigingen naar het hoofd geslingerd. Ook kreeg de sukkel verschillende vuistslagen in de maag. De agent, die totaal de kluts kwijt was, zette het op een lopen, zoniet had het 'gepeupel' hem verminkt. Voorts had op 20 november 1799 een aanslag plaats op agent Joosten van Wessem. Dat gebeurde te Geistingen toen Joosten zich naar de municipaliteitsbijeenkomst te Maaseik begaf. Het was tien uur 's morgens toen op hem geschoten werd. Gelukkig werd hij niet geraakt; de kogel vloog op een afstand van 4 duim langs zijn neus... Op 21 februari 1800 maakt Lemoussu zijn beklag over Jan Smeets de Winckel uit Ittervoort die daar in 1796 agent was. De man had vijf jaar lang geen belasting betaald. Nu werd hij door de nieuwe agent Jacob Donders gemaand om in Maaseik voor de vrederechter te komen. Die verwees de nalatige landbouwer naar het gerecht te Roermond. Dat was niet pluis voor Jan

Smeets de Winckel. Maar ook agent Donders ging het niet voor de wind. In het verslag van de zitting van de municipaliteit te Maaseik van 5 september 1799 staat geschreven: "Voorzitter J.Kl. Magnée geeft bijzonderheden over de moord bedreven op Jaak Donders, agent van Ittervoort, in de gemeente Panheel, de derde september 1799". Gaat het hier om moord of een moordpoging?

Hoe het gezag zich ook inspande, er kwam geen eind aan de vele diefstallen, knevelarijen en andere misdrijven. En al waren de Bokkerijders door drossaard Clerckx naar de galg verwezen, de Franse overheid was van oordeel dat er nog te veel bedelaars en landlopers waren die bij nacht en ontij misdrijven pleegden. Maar niet alleen het gepeupel overtrad de wet. De kantoncommissaris schrijft aan arrondissementscommissaris Girard te Maastricht in deze zin in het Frans over de toestand te Maaseik: "De aristokratische en fanatieke partijen verhogen hun durf, vooral te Thorn en Maaseik. Het is hoog tijd hen de aanwezigheid van een sterk leger te laten voelen. Ik herinner nogmaals aan mijn verzoek tot het zenden van een detachement van 100 soldaten, zelfs nog meer als dat mogelijk is. Werkelijk, de aanwijzingen zijn verschrikkelijk. Nachtelijke processies, geleid door priesters, worden veelvuldig gehouden te Thorn in de omgeving van de kapel van Loretto (kapel van O.L. Vrouw onder de Linden). De toeloop is zo groot de jongste dagen dat ons de middelen ontbreken om ze uit elkaar te drijven. De boosdoeners gaan in hun razende woede zo ver dat ze de wettige overheden dreigen te bestelen en te vermoorden, te beginnen met de voorzitter (A. Moors van Thorn) en mijzelf (Dodé, kantoncommissaris). Zodoende zitten de beampten, de uitgesproken patriotten en de aankopers van domeinen als het ware op een vulkaan".

Piet Henkens

Jules JONGEN

In memoriam

Op veel te zeldzame momenten in het leven ontmoeten we een mens die ons permanent verbaast door een stille kracht die van een vanzelfsprekende, eenvoudige grootheid getuigt en waaraan nooit een eind schijnt te komen. Zo 'n mens was Jules Jongen. "Meister" Jongen voor generaties Maaslanders. Hij verraste zijn omgeving nog op een leeftijd die weinigen gegeven is, met een milde rechtlijnigheid, een aangeboren zin voor humane geestigheid, een zeldzaam opvoedingsideaal zonder pathos en een helder intellect. Hij straalde een benijdenswaardige voldaanheid uit over zijn uitzonderlijk lange oude dag in de ware geborgenheid van zijn thuis aan de Koningin Astridlaan bij zijn dochter Marie-Antoinette en zijn kleinzoon Frank.

Op geregelde tijdstippen verblufte hij familie en vrienden of de leden van de verschillende verenigingen die hij met groot altruïsme diende, met brieven en toespraken die jongeren perplex deden staan. Maar bovenal was de Heer Jongen een onderwijzman. Hij was het prototype van de geboren onderwijzer voor wie opvoeden tot zijn laatste dag een roeping was. Leergierig bleef hij de actualiteit kritisch verwerken met een steeds even optimistische kijk op de toekomst.

Meester Jongen werd bijna honderd.

Maaseik verliest in hem niet alleen een groot onderwijzer, maar ook de laatste getuige van de gruwelijke eerste wereldoorlog.

Hij werd geboren te Rotem op 13 april 1893. Keizer Frans-Jozef, Tsaar Nicloaas II, Koningin Victoria en Leopold II regeerden nog ...

Reeds in 1912 promoveerde hij te Gent tot onderwijzer en in de jaren twintig behaalde hij ook nog de akte van bibliothecaris en diploma's in de kunsten oudheidkunde, de tuinbouw en het toerisme.

Tot bij het uitbreken van W.O. I was hij onderwijzer te Gent. Toen hij na al de verschrikkingen van vier jaar IJzerfront als ambulancier met tussendoor een verblijf in een Normandische kliniek, terugkeerde, vervulde hij op-

1. Een snaphaan is een ouderwets geweer dat niet met een lont doch door middel van een haan met vuursteen wordt afgeschoten.

2. Frans betaalmiddel in de vorm van papieren briefjes.

3. Tekening van Liberte Stoffels in 'Het kanton Bree tijdens de Franse Revolutie' (Henri Peeters, Bree, 1985).

4. Stroman =persoon die niet voor zichzelf optreedt, doch voor een ander die achter de schermen blijft.

5. Zie het hoofdstuk getiteld: 'De 'Boerejongens' zetten Maaseik op stelten' (19 november 1798), verschenen in 'De Maaseikenaar 1990 no. 3 blz. 160-168.

drachten aan de gemeentescholen te Elen, Ophoven en Maaseik, o.a. als schoolhoofd.

In 1933 smolt de gemeentelijke jongensschool, die aan de Kerkstraat op de plaats van het huidige postgebouw gevestigd was, samen met de voorbereidende afdeling van de toenmalige Rijksmiddelbare school en hij stapte mee over.

In 1953 ging de Heer Jongen na een opmerkelijke loopbaan met pensioen. Evenmin als over zijn grote verdiensten als onderwijzer, noch als oudstrijder en oorlogsinvaliden 1914-1918, vond hij het gepast over zijn hoge eretekens op te scheppen. Hij verstond de kunst van het relativeren. En veel meer dan van pompeuze huldgingen genoot hij van de uitstappen die het A.I.G., het onvolprezen "Werk voor Invaliden en Grootoorlogsverminkten" geregeld organiseert en waardoor hij enkele keren aan de koning werd voorgesteld. De activiteiten van deze belangeloze vereniging en de Oudstrijdersbonden, maar ook die van het Davidsfonds, het Willemsfonds, de gepensioneerden van het Rijksonderwijs, de MAL, de Geschied- en Oudheidkundige Kring, bleven hem tot voor korte tijd boeien. Als vanzelfsprekend vervulde hij verschillende bestuursfuncties in deze verenigingen. Zo was hij meerdere jaren voorzitter van de oud-leerlingenbond van de rijkscholen. Maar de kroon spant toch zijn alom gewaardeerde en onbaatzuchtige functie als secretaris van de "Bond van Kroostrijke Gezinnen", de latere B.G.J.G., die hij gedurende niet minder dan ... 56 jaar bekleedde.

Boven deze drukke bezigheden schermde hij zijn liefde af voor de echtgenote die hij in 1967 verloor en voor zijn kinderen en kleinkinderen.

De Heer Jongen verliet ons op 18 december 1991. Hij leeft in de herinnering van allen die hem kenden verder als een wijs en minzaam man, die met de tact, de fijngevoeligheid en het gezond verstand, al de goede kwaliteiten uitstraalde van een tijd die stilaan vervaagt en overgaat naar nieuwe waarden die hij altijd met warmhartig optimisme tegemoet heeft gezien.

De redactie van 'De Maaseikenaar' biedt de kinderen, de kleinkinderen en de familie van deze uitzonderlijk hoogstaande Maaseikenaar in bewondering en erkentelijkheid haar innig medeleven aan.

Paul Vanderheyden.

Maurice ARNOUITS (2.5.1901 - 15.11.1991)

Deze krasse en sympathieke eenennegentigjarige bleef in zijn accent en woordkeus zijn "zoeterige" geboortestad Tienen trouw tot aan zijn dood. Voor zijn talrijke gesprekspartners was het een lust voor het oor te mogen luisteren naar zijn jeugdverhalen over mensen en dingen uit het Hageland.

Na zijn dubbele academische opleiding (dr. in de rechten en lic. economie) kreeg hij, als perfect tweetalige, een kaderfunctie bij de Generale Bank te Brussel.

Door zijn huwelijk met de dochter van een Maaseiker groot- en kleinhandelaar kon hij zijn veelzijdige talenten valoriseren in de eigen textielzaak.

Hij was na W.O.2 een van de medestichters van de progressieve debat-club "Geloof en Wetenschap" (zie 'De Maaseikenaar' 1991, nr. 4 pag. 200).

Van 1943 tot 1953 was hij bestuurslid van de Maaseiker afdeling van het Rode Kruis. Als mobilisatiehoofd moest hij in de moeilijke oorlogs- en naoorlogsjaren vaak de handen uit de mouwen steken om bij rampen of speciale dienstverlening de geboden

hulp deskundig te coördineren. Hij deed dat onder meerdere voorzitters: burgemeester Philips, directeur Henskens, leraar A. Pieters en volksvertegenwoordiger Robijns.

In de 50-er jaren moest vooral de kleine middenstander als groep zijn bestaanszekerheid opbouwen, vooral zijn latere pensioenregeling, waar enerzijds bij de betrokkenen voor bewustwording moest worden gepleit en anderzijds bij de politieke overheid op spoedige en degelijke besluitvorming moest worden aangedrongen. Als voorzitter van de N.C.M.V. Maaseik deed burgemeester Vanderdonck beroep op de heer Arnouts. In de zestiger jaren werd hij gedurende tien jaar de stipte penningmeester van de dynamische ploeg. Zijn steun werd vooral gewaardeerd bij de organisatie van handelsbeurzen. Standhouders vinden is geen gezellig onderonsje. Achteraf was hem niets te veel om achterstallige handelaars op het hart te drukken hun financiële verplichtingen correct na te komen.

Door zijn levenswijsheid en zijn gezond Breugheliaanse geest wist hij de geneugten van kelder en tafel te waarderen. Enkele maanden voor zijn dood vroeg hij regelmatig de betekenis van een latijnse spreuk, die hij op een bier-viltje

had gelezen: "ardet, non consumitur". Ik vertaalde vrij: "het bier brengt je in de goede stemming (het zet je in gloed), maar je gaat er niet aan ten onder (het vreet je niet op). Mijn tegenzet was dan de tekst op een oude klok "Fugio, non fugo", Ik (= de tijd) vlieg, maar ik jaag je niet weg".

Mijnheer Arnouts, uw tijd is vervlogen. Wij missen voortaan uw spontaan-vriendelijke groet en uw aanstekelijke gemoedelijkheid.

A. Wieërs, o.s.c.

Onze kerkschat

Mochten er onder onze kapitaalkrachtige lezers zijn die toevallig binnenkort Londen bezoeken, dan raden wij hen aan even binnen te stappen in het British Museum. Daar loopt op dit ogenblik - en dit tot 8 maart - de grandioze tentoonstelling THE MAKING OF ENGLAND, over de Angelsaksische kunst en cultuur van 600 tot 900. Slechts twee voorwerpen uit België werden voor dit evenement waardig bevonden, waaronder de unieke goudbordursels uit de zogenaamde CASULA van Harlindis en Relindis.

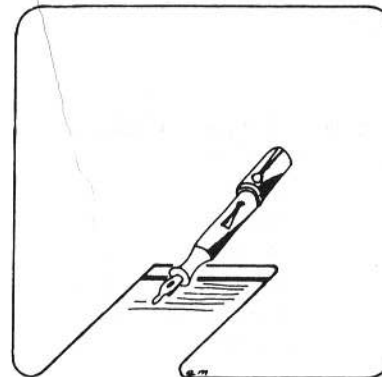
Wij hopen dat deze twee textielen, die ondertussen in kennerskringen wereldberoemd zijn geworden, binnenkort in onze vernieuwde Schatkamer zullen prijken.

In memoriam

Bij het 'In Memoriam' van Marie-Louise Quix in ons vorig nummer werd de foto van Mevr. Quix vergeten. Zie thans hiernaast de foto van de overledene.

Elza Huysmans-Crasborn

Maaseikenaars publiceren

*

Bij de uitgeverij De Standaard Antwerpen verscheen onlangs 'Taalgoed 6', een nieuw handboek Nederlands voor het laatste jaar A.S.O. De 300 pagina's zijn verdeeld over 6 duidelijk gestructureerde lesblokken, die alle aspecten van het moderne taalonderwijs behandelen. Zoals zijn voorganger, 'Taalgoed 5', is ook dit deel samengesteld door J. Cuyx, A. Latour en F. Seneca, alle drie germanist aan het K.A. Maaseik. Het boek is verlucht met tekeningen van de Maaseiker kunstenaar Tjeu Corstjens. 'Taalgoed 6', Standaard Uitgeverij, ISBN 90-02162685, 550 fr.

**

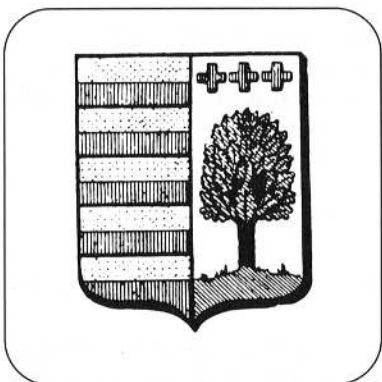
Doris Toujour publiceerde bij uitgeverij Die Keure Brugge het beeldenwoordenboek 'C'est quoi ça ?'. In 100 pagina's worden de meest frequente Franse woorden aangebracht aan de hand van gedetailleerde, vaak grappige tekeningen. Vooral jongere kinderen zullen er beslist graag mee werken. 'C'est quoi ça ?, un Dictionnaire d'Images Français', Die Keure, ISBN 90-62003338, 345 fr.

Van de hand van Herman Hendrix verscheen het toneelstuk 'De Butler', een satirisch blijspel in twee bedrijven. In dit pretentieloos toneelwerk wordt op een schalkse manier binnengelaten in de wereld van de hoogmoed, de eenvoud, de eenzaamheid, de liefde De creatie vindt plaats in Achterolmen, Maaseik, op vrijdag 20 en zaterdag 21 maart 1992. Dat er zal gelachen worden staat buiten kijf zeker als je tussen de regels leest.

De jaarlijkse kunstkalender van Jan Peeters is een knappe combinatie van tekening en teksten. Per maand drukte Jan een diep gedicht af over zijn levens thema's, die hem en ook vele anderen intens bezighouden.

Zij teksten overstijgen eens te meer het persoonlijke en grijpen iedereen aan. De kunstenaar heeft geen pasklare antwoorden op levensvragen, maar licht toch wel tipjes van de sluiers. Er verschijnen slechts driehonderd genummerde exemplaren. Een waardevol eidejaarscadeau en een aanrader. Prijs 700 fr. Contactadres: Van der Goesstraat 1, bus 2, MSK.

Jaak Bergers.

Documentatie- centrum Maaseik

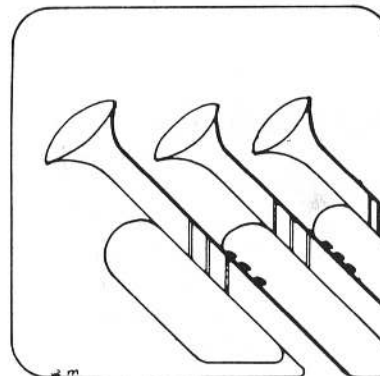
Nog over het Maaseiker toneelleven

Van mevrouw Mariette Beenders ontvingen we een achttal programma-blaadjes van de vroegere toneelvereniging 'Vast als Eyck', die een belangrijke aanvulling vormen bij wat we in ons vorig nummer publiceerden. We laten deze aanvullingen hier volgen:

- **De Rozenkrans** van A. Bisson, opgevoerd op 28 en 29 januari, jaar niet vermeld. Met dit stuk werd deelgenomen aan het Provinciaal Toneeltoernooi.
- **Maria's Kind** van Willem Putman, november 1942.
- **Zijn tweede Jeugd** van P. Missinkoff. In 1941 werd dit stuk eveneens opgevoerd in Bree, Breughelzaal, ter gelegenheid van de Limburgse Kultuurdagen.

Onze dank.

Martin Boonen

Tom Corstjens, schitterend gitaartalent

Foto J. van Cleef

Maaseik heeft een lange en rijke muziektraditie en dit zowel op het vocale als op het instrumentale vlak.

Dat bewees onlangs onze stadsgenoot Tom CORSTJENS. Hij won immers een schitterende eerste prijs voor gitaar met 95% in de nationale muziekwedstrijd van het Gemeentekrediet te Luik. Tom bouwde zijn carrière verstandig op.

Tijdens zijn lagere schooltijd volgde hij in de academie notenleerlessen. Vanaf zijn eerste jaren van het secundair onderwijs volgde hij gitaarles bij zijn vader, die nog deel uitmaakte van het beroemde Maaseiker Horizonkwartet.

Op 14-jarige leeftijd startte hij zijn studies aan de Stedelijke Academie voor muziek en woord. Hij studeerde er o.a. notenleer, harmonieleer, muziekgeschiedenis, kamermuziek en uiteraard gitaar in de klas van Bart Timmermans.

Na twee jaar universitaire studies Germaanse Filologie koos hij thans een muzikale opleiding in het Lemmensinstituut te Leuven.

Zijn uitzonderlijk succes te Luik is geen eendagsvlieg. Tom was in 1989 al laureaat in een gitaarwedstrijd in Aalst en in de gitaarwedstrijd, ingericht door de Kiwanis-Beringen.

Tom, bouw zo verder. Maaseik volgt fier je verdere opgang!

Jaak Bergers

Onze oudste inwoners

Op 1 januari 1992 had Maaseik nog drie honderdjarigen, nl. Ida, Catharina VANDERHALLEN (_ 20/02/1888), Pauline, Françoise, Leontine CORDIE (_ 30.12.1890) en Maria, Herlindis GOEDERMANS (_ 16.05.1891), die alle drie verblijven in het rusthuis, Mgr. Koningsstraat 12 . Het is dus gezond wonen in Maaseik !

Zij worden opgevolgd door:

Franciscus, Josephus, Hubertus SCHROÉ, Mgr. Koningsstr. 12
geb. 16.12.1893.

Maria, Ida, Elisabeth JENNEN, Venlosesteenweg 190,
geb. 01.05.1895.

Antonia VISSERS, Mgr. Koningsstr. 12,
geb. 07.09.1896.

Theodoor, Alfons SMEETS, Mgr. Koningsstr. 12,
geb. 17.09.1896.

Maria, Catharina, Elisabeth SCHOLS, Mgr. Koningsstr. 12,
geb. 13.12.1896.

Maria, Theresia, Josephine BROUNS, Heppeneert 37,
geb. 27.02.1897.

Maria, Agnes, Alphonsina VANCLEEF, Mgr. Koningsstr. 12,
geb. 29.08.1898.

Victor, Henri, Pacifique GRARD, Van Eycklaan 91/20,
geb. 24.09.1898.

Jacob, Hubert, Lucien GOMMERS, Prinsenhoflaan 23,
geb. 16.11.1898.

Marie, Alice, Leopoldine INDEKEU, Mgr. Koningsstr. 12,
geb. 28.12.1898.

H. Beenders.

Maaseiker Carnavals- geschiedenis

Dat onze carnaval en halfvastenstoet niet van gisteren zijn, weten we al lang. Steeds krijgen we meer en meer archief die ook deze oude traditie bewijzen.

Dank zij een gift van oude foto's van mevr. Juliette Dochez aan het Documentatiecentrum Maaseik kregen we een drietal foto's in bruikleen van carnavalsgroepen en -wagens uit de Halfvastenstoeten 1911, 1912 en 1913.

(1911)

Op deze foto bontgeklede 'jongedames' herkennen we: J. Delaet, Jef Vandesande (Jef van Jaan), onbekend, N. Dochez, L. Beesmans, rest onbekend.

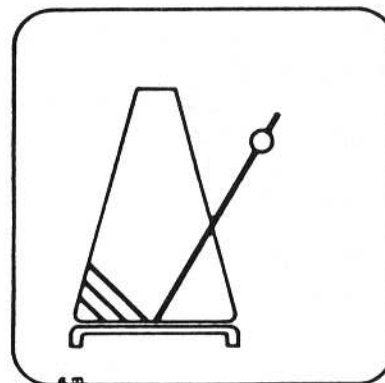

(1912)
 "Theatre Nouveau"
 Op de wagen: Bernard Vranken en Van Minsel (Bleumerstraat).
 Onder, van l. naar r.: Jaak Jacobs (J. van Helmus), Jef Vandesande, Jef Smits, Hubert Dochez, verder onbekend.
 Zittend: onbekend.

(1913)
 "Monster Phonograaf".
 We herkennen H. Biesmans, H. Kraewinkels, Jaak Jacobs, Jef Vandesande en G. Delaet.

Tony Van Wijck

Frans in het Maaseiker kinderlied

Soms zie je het in gedachten nog eens terug: Maaseik van 50 jaar geleden. De koeien van Graad van de Sjölp die dom gedwee over het Bat naar de wei trokken. De bakkerskar van Jaspers met het paard dat van de kinderen een klontje suiker kreeg. En na vier uur de jongens die voetballen op de Markt, die "reipten" in de Eikerstraat of pot-pot speelden in de Rosmolen. Het "krabsteken" onder de lindebomen op de markt en dwars over de Bosstraat 6 meisjes en "meester mag ik oversteken".

Soms denk je er nog eens aan terug. Aan die kleine meisjes die midden op straat hun spel speelden. Eén gooide met haar gezichtje naar de muur de bal over het hoofd naar haar vriendinnetjes waarvan één de bal achter haar rug verstopte terwijl ze allen samen de magische woorden zongen "*Hae de kwakkie elle bal*".

Het klonk als een oude heidense toverformule, als het relict van een oertaal vol magie die niemand verstond... behalve het spelende kind.

En jaren later ontdek je de ontluisterende waarheid. Dan ontdek je dat deze incantatorische formule "*Hae de kwakkie elle bal*" niets anders was dan de verbastering van het Franse zinnetje "Un, deux, trois. Qui a la balle?" Zulke verminkte en totaal onherkenbaar gemaakte kinderliedjes gezongen bij het koordje springen, bij het balspel of als eenvoudige aftelrijmpjes, hoorden we regelmatig in onze kinderrijke stad en de oorzaak ervan moet zonder twijfel gezocht worden in de Meisjesschool der Zusters Ursulinen. Meisjes van het vroegere pensionaat aldaar - waaronder heel veel Franssprekende leerlingen waren - zongen gedurende het spel hun Franse liedjes die dan, zo goed en zo kwaad het kon, door de inheemse en Frans-onkundige kinderen van de lagere school werden overgenomen.

Het resultaat was een vreemd amalgaam van onverstaanbare klanken die een prachtige absurde poëzie opleverden en getuigden van lyrische creativiteit. Duitse volkskundigen hebben voor dit verschijnsel een mooi en onvertaalbaar woord: "zersingen" (verkeerd zingen, door zingen veranderen). Van het oorspronkelijke liedje blijft er vaak niets over tenzij de melodie en

wat associatieve klanken en op die manier ontstonden er in Maaseik schitterende liedjes, die kunnen wedijveren met de poësie pure van Van Ostayen of Engelman

Lootre zjoer laag in ze bèdsje
In ze bèdsje van pepeer.
In det bèdsje laag e ketsje
en det haw toch zoe e plezeer.....

Het originele Franse springliedje is er niet meer in te herkennen

L'autre jour dans ma chambrette,
ma chambrette tout en haut
j'ai fumé une cigarette
en jouant du piano....

Tenslotte nog dit springliedje waarin de Franse oorsprong ondanks het "Zersingen" nog te horen is.

J'ai des fleurs jolies
dans la rosa bleu
Do, re, mi
fa, sol, la,
Dorinne, Dorinne.

Martin Boonen

Bibliotheek- nieuws

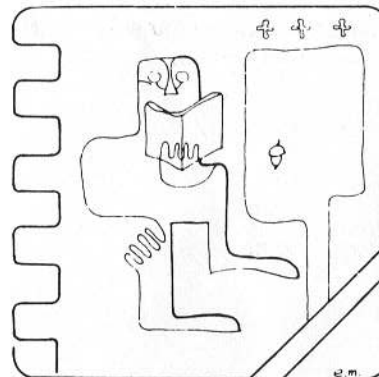
Eindverhandelingen

Volgende scripties werden ons geschonken en in onze collectie opgenomen:
BROENS, Maria. Children in the novels of L.P. Hartley: dissertation submitted for the degree of Lic. Phic. Lit. Leuven. K.U.L., 1966, 257 p.

SCHULPEN, Luida. Neurolinguïstische bevindingen na cranio-celebraal trauma: een case study. Brussel. V.U.B., Fac. Lett. en Wijsbeg., 1991.

Al de scripties en/of eindwerken die U aan de bibliotheek schenkt blijven bewaard tot in lengte van dagen. Onze dank.

M. Goossens

Uit de oude doos

De jacht was succesvol en de buit is groot. En dan wordt door sommige malcontente karakters beweerd dat de dames in dit tijdschrift niet genoeg aan hun trekken komen. Vooreerst een beschrijving van de foto die wij in ons vorig nummer afdrukten: "De Kruistochters" van de Ursulinenschool.

Beneden v.l.n.r.: Miet Haeldermans, Fientje Poukens, Kessler, Therese Vandeberg, Mieke Prikken, Julia Vastenavond, Annie Metten, Bertha Paredis, Therese Frenssen.

Tweede rij: Marie Louise Housen, Irene Vanderzijl, Berte Dirkx, Colette Michiels, Huberte Waelbers, Mimi Strijckers, Hubertine Coolen, Helene Metten, Yolande de Fraipont.

Derde rij: Brouns, Alice Peeters, Godelieve Driessen, Mère Tarcisia, 'n interne, Annie Peumen, Lenny Lintermans, 'n interne, Lutgard Prikken, Gaby Colson, Mariette Gerits, Jacqueline Hamaekers, Lisette Smits, Godelieve Gelenne, Mia Vanloon, Mère Aloysia, 'n Nederlandse, Lisette Hamaekers, Jeanne Vanderzijl, kapelaan Fleskens.

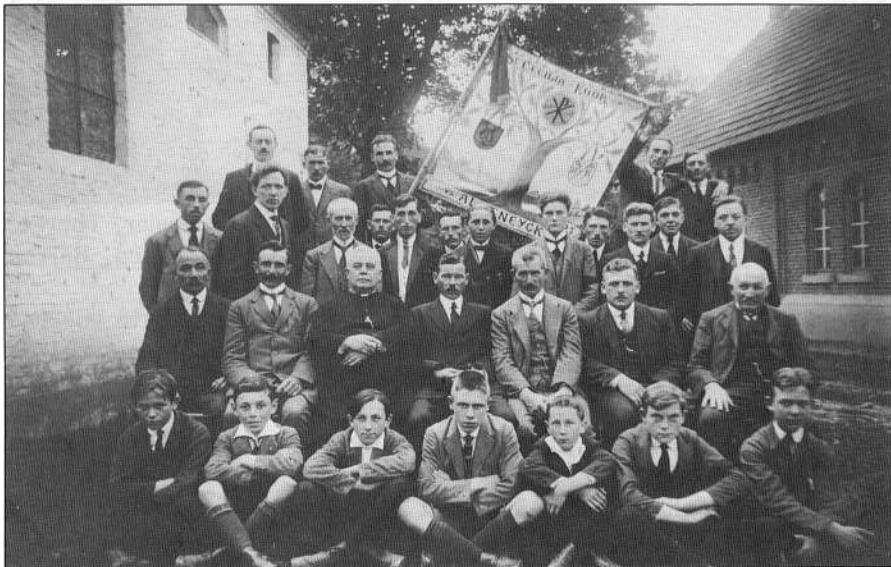
Een tweede verzameling jonkvrouwelijk school van omstreeks 1950 ontvingen we van Mevr. Colemont-Smeets uit Genk. Ditmaal een klasfoto van de Externen der Ursulinen.

Boven v.l.n.r.: onbekend, Anne-Marie Martens, onbekend, Angèle Willems, Hilda Mommen, Marie-José Peeters, Jessy Vanthoor, Benny Aendekerk.

Tweede rij: Josée Schoofs, Josée Massy, Tiny Smeysters, Bertha Cordie, Mimy Deupoor, Emma Thevissen, Marie-Josée Bollen en Christine Vincken.

Derde rij: Benny Jennen, Mia Smeets, onbekend, Godelieve Schaeken, Zuster Gonzague, onbekend, Josée Dom, Emilie Schroyen.

Beneden: onbekend, Josée Lemmens, Rita Fimmers en Martha Arnoeudts. Met excuses voor de eventuele foutieve schrijfwijze.

Hit van de maand is echter de zeldzame foto die we mochten ontvangen van de Heer Jean Dirckx, Bleumerhof, met de leden van het Aldeneiker Zangkoor Sint-Cecilia omstreeks 1926.

Zoals duidelijk te zien werd de foto genomen tussen de kapel en de Zaal De Ark.

Beneden v.l.n.r.: Theo Schulpen, Emiel Theelen, Leo Paumen, Mathieu Raedschelders, René Henckens, Winand Pouls, en Bertje Broeckx.

Tweede rij: Pierre Janssen, Louis Cremers, Pastoor Segers, Jean Leyen, Jaak Paumen, Willem Peeters, Pierre Berghs.

Derde rij: Jean Cremers, Jean Verdonck, Neerke Segers, Jean Dirckx, Louis Lejeune, Kla Vanminsel, Renier Berben, Lambert Pouls, Michel Peeters, Jaak Purnot, Winand Vande Weerdts en Jean Slangen.

Boven: Henri Leyen, Louis Purnot, Charel Cremers, Mathieu Paumen en Polyte Pauwels

Dirigent van het koor was Jefke Montelet. Van alle personen op deze foto zijn er nog twee in leven nl. Emiel Theelen en Mathieu Raedschelders.

Een prachtige getuigenis over het vroegere Aldeneiker verenigingsleven.

Van de Heer Dries Janssen, romancier en publicist, thans wonende in Lummen, kregen we enkele interessante foto's waarvan we er hier een afdrucken.

Dries Janssen was in de veertiger jaren student aan het H.-Kruiscollege. De foto werd genomen in 1946 bij het vertrek van de Maaseiker missionaris Jef

Theunissen naar het toenmalige Belgisch-Congo, en toont ons de Collegefanfare o.l.v. E.H. Gabriëls.

Van het echtpaar Jacobs-Better uit Genk deze foto uit 1945 van de begrafenis van de gesneuvelde Maaseiker weerstanders.

Martin Boonen
Maasweg 5 MSK

Wist ge....?

Op 24 december brachten "De Karolingers" o.l.v. Johan Boonen in de Kruisherenkerk gedurende de nachtmis de première van het Kerstoratorium op tekst van Karel Cools en op muziek van Stef Hendrix. Bij de vele felicitaties die ze mochten ontvangen sluit "De Maaseikenaar" zich graag aan.

Prof. dr. Jan Gessler

*Op uitnodiging van de redactie ontvingen we van onze vroegere stadsgenoot, de dichter-publicist Paul Leenders een bijdrage van zijn hand over Professor Gessler, bijdrage die in 1961 verscheen in het boek **Vijftig Limburgse Profielen** van Dhr. Leenders*

"Gessler is steeds op en top Limburger gebleven; zijn werk over Limburg, in Limburg en voor Limburg strekt hem, evenals zijn geboortegouw tot eer". Dit zijn de woorden die wijlen Gouverneur Verwilghen uitsprak toen Prof. Dr. Jan Gessler gehuldigd werd bij gelegenheid van zijn zeventigste verjaardag in 1948.

Wie Prof. Dr. Jan Gessler gekend heeft, hem zelfs maar eens hoorde spreken over zijn geliefkoosde onderwerpen, waarbij vooral de folklore en de taalwetenschappen, dweept met hem.

Hij was een innemend, vaak humoristisch mens, die vlot ter tale was, stevig onderlegd, en waarop zijn geboortestadje Maaseik terecht fier mag zijn, evenals zijn ganse familie, waarbij zijn vader die kunstschilder was en zijn broer Karel die als architect grote naam verwierf.

Jan Gessler, door zijn studenten wel ooit de rooie Gessler genoemd, vanwege zijn rossige haardos, werd geboren op 8 januari 1878 en trok al heel jeugdig mee met zijn vader die hem de intiemste hoekjes van het oude Maaseik leerde kennen en waarderen. Eveneens was het zijn vader die hem met de aloude vertelsels vertrouwd maakte, vertelsels en legenden die hem later zoveel stof tot studie zouden bijbrengen.

Jan Gessler studeerde te Maaseik, Sint Truiden en aan de universiteit te Leuven, waar hij promoveerde in de wijsbegeerte en letteren, afdeling Germaanse filologie.

Later werd hij leraar aan het Sint-Jozefscollege en het atheneum te Hasselt en dat gedurende twintig jaar. Vanaf 1947 was hij docent en daarna van 1933 tot 1949, hoogleraar aan de Leuvense Alma Mater. In 1949 verleende men hem het emeritaat.

Door zijn studies was Prof. Dr. Jan Gessler de folklorist geworden bij uitstek, maar dat niet alleen. Hij was ook een geliefd humanioraleraar, hoogleraar, Van Eyck-kenner en tevens een gewaardeerd spreker en voordrachtgever.

Slechts enkele werken van zijn meer dan zeventhonderd publicaties kunnen wij hier aanhalen en we beperken ons dan ook tot die titels die onmiddellijk laten uitschijnen waarover Gessler zoal schreef.

“Inleiding tot de taalkunde”, “Algemene methodiek van het M.O.-een leidraad bij de lessen”, “Over de vermeende invloed van de heilige Hildegardus op de Van Eycken en hun meesterwerk”, “De Vlaamse baardheilige Wilgefortis of Ontcommer”, “Varia Hasselensia” en “De Kaartridder van Heppeneert”. Het zijn allemaal onderwerpen die de zeer geleerde professor na aan het hart lagen.

Van hem is bekend dat hij overal de stof voor zijn onderwerpen ging zoeken, zowel in de achterbuurten van onze steden als in de verste gehuchten, waar hij ging babbelen met de boeren, heikappers, bezembinders, stropers, turfstekers en vele anderen meer.

Hij onthield hun gezegden en sprak over hun gewoonten en bezigheden. Hij vroeg naar hun gebruiken en legde in menig opstel zeer interessante wetenswaardigheden vast over deze gebruiken, bij gelegenheid van een doop, een huwelijk, een begrafenis, de volksfeesten en kermissen, en verder over alles wat zoal in het dagelijkse leven voorkomt.

Het was niet alleen optekenen wat hij deed, maar hij bestudeerde alles, vergeleek, en heeft het zover gebracht dat ook de studie van de folklore tot een onderdeel der universitaire studies werd bevorderd.

Aan tal van tijdschriften heeft hij meegewerkt en zelf was hij voorzitter van de redactieraad van het tijdschrift “Volkskunde”.

Toen de Nationale Commissie voor Folklore in 1939 werd opgericht, werd hij al dadelijk als lid aangesteld, en later in 1947, werd hij ondervoorzitter en leider van de Vlaamse sectie van deze instelling.

Geestdriftig als hij was, werd alles wat hij aanpakte, door zijn geweldige stuwkracht, tot een goed einde of hoogtepunt geleid.

Zijn voorliefde voor wat Limburgs was, sprak uit de meeste zijner geschriften. Alleen al over de gebroeders Van Eyck schreef hij meer dan dertig verhandelingen, zodat hij als een der beste Van Eyck-kenners mocht beschouwd worden. Hij overleed te Heverlee op 2 april 1952.

Hij is nog lang niet vergeten, vooral niet in de kringen waarvoor hij gewerkt heeft.

Voor zijn werk als Limburger in Limburg, als leraar gedurende vele jaren, en bijna gans zijn leven lang voor Limburg, mag hem het predikaat “Zeer verdienstelijk Limburger” toegekend worden.

Paul Leenders

Volkskunde

Verboden kinderspel te Maaseik in 1791

Ingevolge een klacht van de officier van het garnizoen dat te Maaseik gelegerd was, bracht burgemeester Gelders tijdens de magistraatsvergadering van 28-3-1791 te 15 u. een kinderspel ter sprake.

De militairen hadden geklaagd dat veel stadskinderen “hun verstoute zig bij een te rotten en partij gewijs d’ene tegens d’andere te stellen onder verschillende benoeming de eene van patriotten (voorstanders van de revolutie) en d’andere van prinsgezinde”.

Deze kinderspelen ontvaardden dikwijls in echte gevechten waar met stokken geslagen en met stenen gegooid werd.

Dit was zeker een gevolg van de verschillende politieke strekkingen die ook tussen de burgers heersten. Uit de magistraatsrollen blijkt immers dat er meerdere malen twisten en scheldpartijen tussen volwassenen ontstonden naar aanleiding van hun gezindheid tegenover de Luikse prinsbisschop.

Burgemeester Gelders vreesde dan ook dat dit kinderspel aanleiding zou geven tot “andere schaedelijke en mogelijk ruststorende daaden” vooral wanneer de ouders van de betrokken kinderen ook partij zouden kiezen “t gene men somtijds wel ziet gebeuren”. Derhalve vroeg hij dan ook de nodige maatregelen te nemen.

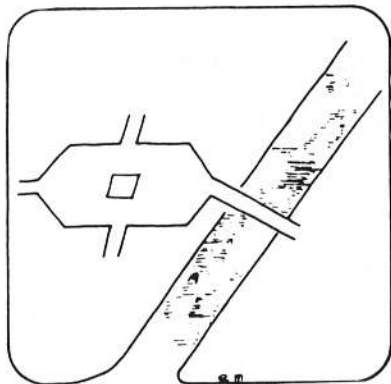
Na bespreking besliste de raad te verbieden dat de kinderen zich zouden verzamelen “en partij kiezen voor den eene of ander voorwerp”.

Tevens werd verboden stenen of stokken te gebruiken bij hun spelen.

Deze beslissing werd ‘s anderendaags bekend en publiek gemaakt en de boete werd bepaald op twee goudguldens.

Er werd de ouders gevraagd bijzonder waakzaam te zijn op het gedrag van hun kinderen want aan het militair garnizoen werd opgedragen een handje toe te steken. Kinderen die in overtreding zouden bevonden worden zullen in “civiele detentie” gesteld worden tot hun ouders de bepaalde boete zouden betaald hebben.

M. Hendrickx

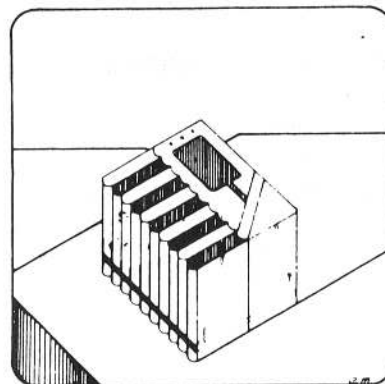
Een meetboek van het Bleumerveld te Maaseik

In onze verzameling "Maeseckensia" bewaren we een meetboek van het "Bloemerveldt" te Maaseik, opgemaakt in 1742 door Laurens Wynen, gezworen landmeter, wonende te Heppeneert (zie verkleinde afbeelding van het titelblad).

Gaarne vernemen we of iemand iets weet over de landkaarten die bij dit meetboek hoorden, want zonder deze kaarten verliest het boek veel van zijn waarde, aangezien de eigendommen nu niet juist kunnen gesitueerd worden.

M.Hendrickx

Diksjenaer van 't Mezeikers

"Cultuur is datgene waarvan we ons te laat bewust worden dat we het verloren zijn!"

Uuëver ottos

In de werkgroep dialect van de Pater-Sangerskring werden werden weer een aantal Maaseiker dialectwoorden verzameld, ditmaal rond het thema "auto". De grootste bijdrage kwam weer van Math. Raedschelders. Het betreft Maaseiker woorden die tot vóór ong. 30 jaar hier gebruikt werden voor alles wat betrekking had op de auto:

1. akkuu, zn. m. = batterij
Vb. z'nnen akkuu is plat.
>Fr. accumulateur
2. aksëdent, zn. v. = ongeval
>Fr. accident
3. ambrëjaasj, zn. v. = koppeling, inschakeling
>Fr. embrayage
4. ammortissäör = schokdemper
>Fr. amortisseur
5. baarsjok, zn. m. = bumper
>Fr. pare-chocs
6. bjël, zn. v. = drijfstang
>Fr. bielle

7. boezjie, zn. v. = bougie, ontstekingskaars
>Fr. bougie
8. bwaddévittès, zn. v. = versnellingsbak
>Fr. boîte de vitesse
9. délkoo, zn. m. = stroomverdeler
> merknaam Delco
10. dëmmarräör, zn. m. = startmotor
>Fr. démarreur
11. enzjolliväör, zn. m. = sierring
>Fr. enjoliveur
12. faar = koplamp
> Fr. phare
13. ferrëdoo, zn. v. = rembeslag of remvoering
> merknaam Feredo
14. frae = rem
> Fr. frein
15. gardeboe, zn. m. (ook: sli-jkplaat) = spatbord
>Fr. garde-boue
16. in roddeasj (zijn) = ingereden worden
>Fr. en rodage
17. in pries-dirék, zn. v. = in hoogste versnelling
>Fr. en prise directe
18. kalender = radiatorscherm
>Fr. calandre
19. kappoo, zn. v. = motorkap
>Fr. capot
20. kardang-as, zn. v. = cardan-as
> de geleerde Cardan

21. karrosserie, zn. v. = koetswerk
>Fr. carrosserie
22. klaksao, zn. m. = hoorn
> merknaam Claxon (= uitvinder)
23. klinjataör, zn. m. = knipperlicht
>Fr. clignoteur
24. kullas, zn. v. = cilinderkop
>Fr. culasse
25. manivél, zn. v. = zwengel, hendel
>Fr. manivelle
26. marsj-arjaer, zn. m. = achteruit
>Fr. marche arrière
27. mas, zn. v. (ook: näöter) = massa, aarding
>Fr. masse (neutre)
28. motäör, zn. m. = motor
>Fr. moteur
29. paar-briës, zn. v. = voorruit, windscherm
>Fr. pare-brise
30. pao, zn. v. = achterbrug
>Fr. pont (arrière)
31. pistóng, zn. m. = zuiger
>Fr. piston
32. por-bagaasj, zn. v. = imperiaal, bagagedrager
>Fr. porte-bagages
33. portjaer, zn. m. = portier, deur
>Fr. portière
34. rësaor, zn. m. = veer
>Fr. ressort

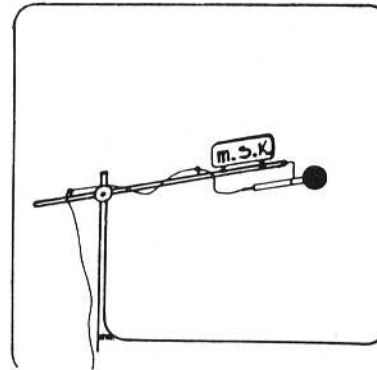
35. sègment, zn. v. = zuigerring
>Fr. segment (de piston)
36. sëppap, zn. v. = klep, ventiel
>Fr. soupape
37. sjappoo, zn. m. = wioldop
>Fr. chapeau
38. sjassie, zn. v. = raam
>Fr. chassis
39. vilbrèkae, zn. m. = kruk-as
>Fr. vilebrequin
40. vitès, zn. vr. = versnelling
>Fr. vitesse
41. viz-plattinee, zn. m. = kontaktpunt
>Fr. vis platiné
42. vlang/vollao, zn. m. = stuur(wiel)
>Fr. volant
43. vollao-manjetiek, zn. m. = vliegwiël met magneet-ontsteking
44. zjaont, zn. v. = velg, velling
>Fr. jante
45. zjwae, zn. m. = pakking
>Fr. joint (de culasse)

P.S.

Als aanvulling op onze vorige verzameling woorden over de fiets ontvingen we van Mevr. Kraewinkels-Vandesande nog enkele woorden als kerbuurlamp, fitsepómp, spijke, kènjerzaelke, sli-jklappe, doeërtrapper en pedalle. Het woordje 'fraem' (voor fietsekader) in vorig nummer is geen 'Mezeikers', wel het woordje 'frae' (fr. frein) = rem.

Graag verbeteringen en/of aanvullingen. Dank bij voorbaat.

Tony Van Wijck
Maastrichtersteenweg 11
3680 MAASEIK

Maaseiker spreekwoorden, zegswijzen en uitdrukkingen

*Waar der vaad'ren schoone taal klinkt met held're kracht;
Waar men kloek en fier van aard vreemde praal veracht;
Eigen zeden, eigen schoon, 't hart des volks bekoort;
Daar is mijn Vaderland, Limburgs dierbaar oord*

3e strofe van het Limburgs Volkslied

1. "We wuuëre alle daag einen daag awwer"
2. "Middelmaat seert de straot"

3. "Hae hilt mieër van eine klooken erm es van eine sti-jven derm !" = liever hoogmoedig zijn dan honger lijden.
4. "Ei pónd gelök is mieër wieërd es tieën pónd verstand !"
5. "Dao is het nog neet aldaag aovend !" = Daar heeft men het niet gemakkelijk.
6. "Emes nao de ouge ki-jke" = ontzag hebben voor iemand.
7. "In de kleinste pötsjes zit de bèste zallef"
8. "Doeër 't getujg goeën" = Te veel

en onnodige inspanning doen.

9. "Móttén is dwank en buuëke is kènjergezank."
10. "Spitse naas en spitse kin, dao zit t'r dujvel in" = zijn tekenen van een moeilijk karakter.
11. "Hae is van naat hout gemaak en haet zich getrokke" = wordt gezegd van een misvormde persoon.
12. "Emes d'n ti-jd van d'n daag zègke" = iemand groeten, bvb. gooie mörge, gooien aovend.
13. "Ti-jd maak graas en zón maak hui" = geduld is een goede zaak.
14. "Op daen ti-jd haet ein ków gekauf" = Opschieten !
15. "Es iech den ti-jd van lieëven hób" = bij leven en welzijn.
16. "Alles ónger zich laote goeën" = incontinent zijn.
17. "Iech hób mich dao neet gaer" = ik heb daar angst, ik voel me daar niet op mijn gemak.
18. "Zich gaer hóbbe" = elkaar liefhebben.
19. "Waem neet jónk gek is wuuërt awt gek" = gezegd van wie oud zijnde

nog verliefd wordt.

20. "Vuur gek loupe" = zich bespottelijk voelen.
21. "Vaöl ónger de luj hóbben hange" = veel niet-betalende klanten hebben.
22. "Neet gieëfechtig zeen" = gierig zijn.
23. "Det zou iech häöm neet naogieëve" = daar achtte ik hem niet toe in staat.
24. "In emes (of: in get) kop hóbbe" = iemand (of iets) zeer interessant of sympathiek vinden.

Graag verbeteringen en aanvullingen. Dank bij voorbaat.

Tony Van Wijck
Maastrichtersteenweg 11
B-3680 MAASEIK

Introduceer een nieuwe lezer

Wilt u een familielid of vriend met "DE MAASEIKENAAR" laten kennismaken, geef dan zijn of haar naam en adres hieronder op (lieft in drukletters). Wij zullen deze persoon dan een proefnummer toezenden.

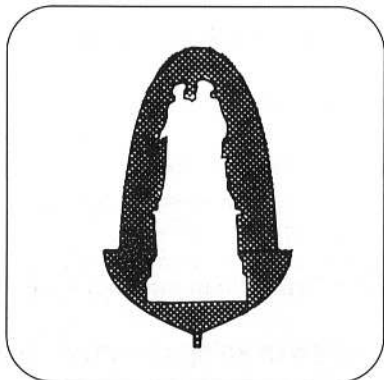
Naam:

Straat en nummer:

Postcode:

Plaats:

P.S. Wilt U deze "Maaseikenaar" niet beschadigen, gebruik dan gewoon een ander blad.

Nog over Van Eyck.

Merkwaardige ontdekking

De redactie van De Maaseikenaar beschikt niet alleen over trouwe lezers doch ook over actieve medewerkers "in den vreemde". De heer René Moors, rasecht stadsgenoot qua origine, doch reeds vele jaren extra muros verblijvende, slaagde erin te Brussel een merkwaardige ontdekking te doen en dit na heel veel speurwerk. We laten de Heer Moors zelf aan het woord.

Sinds de oprichting van De Maaseikenaar nu ruim 22 jaar geleden, werd er heel wat gepubliceerd over onze eminente stadsgenoten Jan en Hubert Van Eyck. In jaargang XX, 1989 nr. 3, publiceerde U de oudst bekende foto van hun standbeeld op de Markt en op bl. 97 van datzelfde nummer signaleerde de Heer M. Boonen, auteur van het artikel, dat het model van datzelfde beeld in november 1883 werd tentoongesteld in de ateliers van de beeldhouwer Leopold Wiener. De vraag die zich iedere rechtgeaarde Maaseikenaar stelde, was dan ook:

"Waar is dat model gebleven?"

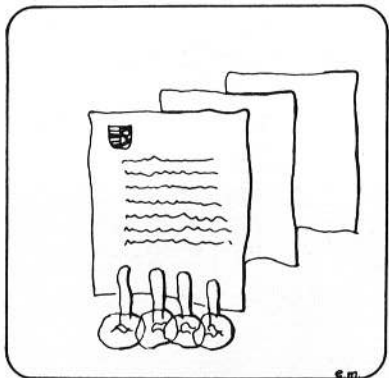
Het doet me dan ook een oprecht genoegen op deze vraag het antwoord te kunnen geven. Talrijke Maaseikenaars, bij gelegenheid van een bezoek aan Brussel, laten zeker niet na ook een kijkje te gaan nemen in het Koninklijk Instituut voor Natuurwetenschappen in de Vautierstraat vlak naast het Leopold-Park. Het Instituut herbergt de wereldberoemde skeletten van de Iguanodons die even vóór het einde van de vorige eeuw gevonden werden in Bernissart (Hen.). Doch niemand der bezoekers zal vermoeden dat het model voor het standbeeld van onze beroemde stadsgenoten zich in de onmiddellijke nabijheid bevindt en wel in het Lyceum Emiel Jacquain, gelegen in voornoemd park. Het model dat wij er ontdekten, is uitgevoerd in gips en het heeft een hoogte van ca. 1,75 m. Het is het eigendom van de stad Brussel en tot staving van mijn bevinding bezorg ik U hierbij een foto.

Bij navraag in het Stedelijk Archief van Brussel bleek dat het model door Mevrouw Koningswerter-Wiener, kleindochter van de kunstenaar, in 1931

aan de stad Brussel werd geschonken. Deze dame was toen woonachtig in de Rue de Longchamp nr. 22, een zeer exclusieve buurt in Parijs.

René Moors.

Aanvulling bij de stam Poukens

De overlijdensdatum van Bartholomeus Poukens (X Gerardine Bartels) is 17-8-1973 (Hasselt).

Voorts moeten we Mevr. Catharina Neel (roepnaam Kit) geven wat haar toekomst. In het overzicht van de stam Poukens (vorige editie van "De Maaseikenaar") is haar naam weggefallen.

Vandaar deze kleine aanvulling.

Het gezin Bartholomeus Poukens-Maria Sijbers (stamhuis "De Gapers") kreeg 10 kinderen.

Vierde in de reeks is Mathieu Poukens die huwde met Elisabeth Goyens. Op hun beurt kregen ze 5 kinderen, waarvan één zoon nl. Leon (° 14-9-1919).

Leon Poukens huwde in 1948 met Elisabeth Neel. (° 25-11-1923).

Mevrouw Neel zegt ons: "In de volksmond heet ik "Kit van Neel". Op mijn pas staat Elisabeth Neel en in het trouwboekje is het Catharina Neel. Wie hier teveel pintjes heeft gedronken (bij het opschrijven van mijn naam, weet ik niet?)".

Aanvankelijk verbleef het gezin Poukens-Neel op de boerderij van vader Mathieu Poukens in de Bleumerstraat. In 1954 werd het nieuwe huis Eerste Straat nr. 6 betrokken. En daarna was Mevr. Poukens-Neel nog 18 jaar herbergierster in het café "Bij Lidda" in de Bosstraat.

Het gezin Poukens-Neel kreeg drie kinderen, allen jongens: Mathieu, Jos en Michel.

Vader Leon Poukens overleed in 1984. De oudste zoon Mathieu, beroepsmilitair, overleed in 1987.

Piet Henkens

Een verslag van een Luikse kloosterling over de belegering van Maaseik in 1489-1490

Tijdens de maanden december 1489 en januari 1490 belegerde Johan van Horn, die sinds 1482 prins-bisschop van Luik was, de stad Maaseik. De stad was toen ingenomen door de rivalen van de prins-bisschop, nl. de familie van der Marck.

Van 1482 tot 1490 was Johan van Horn nauwelijks in Luik geweest, want ook daar hadden de van der Marcken het heft in handen.

Johan van Horn verbleef meestal in Maastricht, verstoken van alle inkomsten. Een rijke inwoner van Leuven, behorend tot de hoge ambtenaren van het Bourgondische hof, Lodewijk Pynnock, moest hem voortdurend geld voorschieten. Johan van Horn schreef hem op 30 december 1489 een brief, "gegeven in ons legerkamp voor onze Eiker stad, datum in castris nostris ante oppidum nostrum Eyckense". Hij belooft in die brief de 1500 gulden die Lodewijk Pynnock hem had voorgeschoten voor betalingen aan de Romeinse curie vóór 24 juni e.k. terug te betalen.

Een anonieme monnik uit een klooster in Luik nam in zijn kroniek een tamelijk uitgebreid verslag op van de belegering van Maaseik. Het is echter geen ooggetuigeverslag want al die tijd verbleef de schrijver in Luik zelf en hij moest daar zijn informatie vergaren. Het is ook geen objectief verslag, want de man was een fervent voorstander van de prins-bisschop. Wel kunnen we in grote lijnen zo'n belegering volgen en vernemen we allerlei rodels die in Luik werden verteld.

De edelman Vincent van Moers, die in de tekst als onderhandelaar optreedt, was een oom langs moederszijde van Johan van Horn. Hij was graaf van Moers (Mörs, Meurs, tussen Venlo en het Ruhrgebied), maar hij bezat ook een kasteel in Born en een in Weert. Hij was een tegenstander van de Bourgondische expansiepolitiek en werd daarom door de van der Marcken als onderhandelaar geaccepteerd. Er worden drie van der Marcken ten tonele gevoerd: Everard, die tijdens de belegering in Frankrijk verbleef, zijn zoon Robert die in Maaseik het (tijdelijk) voor het zeggen had en zijn broer Robert, kastelein van Bouillon, die in afwezigheid van Everard de stad Luik

bestuurde.

We laten nu de anonieme Luikse auteur aan het woord.

We hebben zijn verhaal uit het middeleeuws latijn zo goed mogelijk in het Nederlands vertaald. Hopelijk stoort de lezer zich niet wanneer een zin wat te lang uitvalt of wat ingewikkelder gebouwd is.

Het geheimzegel van Johan van Horn met als omschrift: Geheimzegel van Johan van Horn, bisschop van Luik, hertog van Bouillon, graaf van Loon.

(77) Toen heer Everard van der Marck met een aantal andere Luikenaren naar de Franse koning trok, verzamelde Johan van Horn zijn leger om de stad Maaseik te gaan belegeren. Hij kreeg daarbij de steun van de Brabanders, Hollanders, Naamsen, Kempenaars en inwoners van Moers. De zoon van Everard, Robert van der Marck, beheerste toen de stad Maaseik. Deze gebruikte de stad als uitvalsbasis voor veelvuldige strooptochten, overal in de gebieden van de prins-bisschop.

(74) De Luikenaren troffen voorbereidingen om hun mensen in Maaseik te hulp te komen. Maar ze durfden er niet heengaan omdat ze niets met zekerheid wisten, noch over de toestand van de stad, noch over het vijandelijk leger. Daarom werden er, uit nijd, geruchten verspreid dat de bisschop bij de stad dodelijk gewond was, of nog, dat hij verdronken was, en ook, dat hij met een kar naar Maastricht was gevoerd. Maar, geloofd zij God, hij bleef heel de tijd ongedeerd, sterk, gezond en grootmoedig. Een andere leugen wilde dat er zoveel doden waren in het leger van de prins-bisschop dat het bloed in de stadsgrachten tot op gordelhoogte stond. De boden zogen nog veel andere verhalen uit hun duim, zodat het volk, dat altijd eigenzinnig is, in zijn verblindende volhardde en de waarheid niet begreep, zonder welke er geen eeuwige verlossing bestaat. Vandaar dat de profeet zegt: 'De mond van de leugenaars zal naar het verderf leiden'. Soms hoorde men, bij de poort van St.-Walburgis en in de vlakten van Haspengouw, wanneer er geen wind was, het geluid van de stormrammen en het lawaai van de belegeringswerktuigen, zodat iedereen daarover verwonderd was. Het leger van de prins-bisschop, dat rond de stad lag, was in drie afdelingen verdeeld, zodat de stad langs alle kanten ingesloten was; geen mens of zelfs geen vogel kon de stad verlaten zonder dat het leger het opmerkte.

(75) In die dagen verlieten boden de stad Maaseik om in Luik versterkingen te gaan halen. Ze werden door het leger van de prins-bisschop gevangen genomen en zo wist de bisschop bij voorbaat van de plannen van zijn vijanden. Eén van hen stuurde hij naar Luik om een boodschap van hem over te brengen. Nadat hij hem eerst goud, zilver en geschenken had gegeven zei hij tot hem: "Ga en zeg aan heer Robert van der Marck, die in Luik verblijft, dat hij zijn neef te hulp moet komen omdat die zich tevergeefs in de stad Maaseik inspant door met zijn leger wild om zich heen te slaan, zonder resultaat. Hij zal me hier aantreffen als een standvastig man, die niet zal wijken maar die rustig en onbevreesd de stad in zijn greep zal houden."

(76) Rond de zevende januari 1490 zijn er ongeveer 200 Fransen met zakken vol kruut naar Maaseik gestuurd. Ze gingen 's nachts op weg; voordien hadden ze tot tweemaal toe een dergelijke tocht opgegeven uit angst voor de vijanden. En zo gingen ze voor een derde maal onder leiding van een betrouwbare gids naar de stad Maaseik, met grote moeite en gevaren, over waterlopen en moerassen.

Bovendien moesten ze in dat winterse klimaat de Maas oversteken, zodat ze soms tot de schouders in het water gingen, soms tot aan de dijen en minstens tot aan de knieën, totdat ze bij de stad aankwamen, doorweekt en moe. In het diepste geheim kwamen ze de stad binnen, door de omzichtigheid van hun begeleider. Door die versterking van buitenaf kregen de bezetters opnieuw wat moed. Voordien voelden ze zich als dieren in de steek gelaten en wilden zich niet meer teweer stellen; nu doorstonden ze toch nog de aanval van hun vijanden.

Wapenschild van van der Marck, bestaande uit een geblokte dwarsbalk. Rechts de 10 dwarsbalken (offazen) van Loon, links een wapenschild met 7 ruiten (Vernenberch).

(77) De belegeraars van de stad gingen soms van alle kanten tegelijk tot de aanval over. Vandaar dat die voortreffelijke en doortastende Jan van Horn zijn troepen aanmoedigde en hen hoop gaf dat ze binnenkort de stad zouden veroveren. Hij zei hen: "Die Robert van der Marck mag komen met heel zijn leger en met zijn losbandige geest. Ik zal hem manhaftig in het open veld opwachten en ik blijf strijden in de hoop de overwinning te halen, zodat mijn vijanden zich aan mijn wil overgeven.", zoals achteraf is gebeurd. Gelukkig kreeg de bisschop toen van ieder naburig gebied hulp, nl. van het land van Moers, van Gelderland, van Brabant, van Vlaanderen, van Holland, van

Namen en vooral van Kempenland. Allen stonden hem bij in zijn nood opdat hij niet zou wijken en ze voorzagen hem van het nodige, op hun kosten.

(78) Uiteindelijk begon de graaf van Moers, samen met zijn edelen, omwille van de goede nabuurschap, te onderhandelen tussen de stad en de bisschop. Verscheidene malen pendelde hij heen en terug, in de hoop op een toekomstig vredesverdrag. Uiteindelijk ging de bisschop zelf de stad binnen, samen met een aantal edelen en begeleiders en samen met de Heer van Moers, zijn oom, met het oog op een verdrag.

(79) Op zaterdag 16 januari gaf de stad zich over en ze keerde terug onder het gezag van de prins-bisschop. En op die dag kwam Jan van Horn welgezend langs de ene poort binnen en moest Robert van der Marck met zijn wapenknechten door de andere poort in wanorde de aftocht blazen, zoals in het verdrag was afgesproken. En ze namen de wijk langs de weg naar Aken. Het verdrag liep vanaf die dag tot de vierde daaropvolgende dag op het middaguur; wij in Luik bleven onwetend over hun aftocht. Anderen beweerden dat ze via de rechte weg naar Luik niet durfden terug te keren omwille van de Duitse troepen van de bisschop die hen naar het leven stonden.

Zegel van Johan van Horn (1482 - 1505).

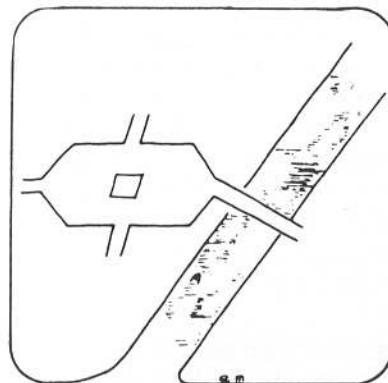
In een zeslobbig veld bevindt zich onderaan het wapenschild van Horn (drie jachthoorns) en daarboven een bisschop met mijter en boek (Sint Lambertus, bisschop van Maastricht, vermoord te Luik in 705/6). Het omschrift luidt: Zegel van Johan van Horn, bisschop van Luik, voor zaken (Sigillum Johannis de Hoerne / episcopi Leodiensis ad causas).

(80) Vanaf die zaterdag tot de vierde daaropvolgende dag, op het vierde uur vóór de ochtendschemering staken er hevige winden op. Op dat uur keerde heer Everardus uit Frankrijk terug, terwijl zijn zoon Robert diezelfde nacht van het Maaseiker strijdtoneel was teruggekeerd.

G. Mersch

N.B.

Het verhaal staat in S. Balau, *chroniques liégeoises*, dl. I, Brussel, 1913, blz. 396-399.

Toponymisch praatje

Het huis "De Drie Mariën"

Huizen kunnen vaak raadselachtige namen hebben. Zo is er het pas geres-taureerde 'De Drie Mariën' in de Bleumerstraat.

In de typische gevel met oversteek, die herinnert aan de laat-middeleeuw-se vakbouw vallen de passant niet alleen de ankerijzers op die het jaar 1631 vormen, doch ook de originele gevelsteen met drie vrouwenfiguren.

Vanwaar deze vreemde naam? Pater Mertens in zijn boek "Wie in de Evangelies, waar in het H. Land" signaleert een soortgelijke naam in Jeruzalem en wel de vroegere kerk van de Drie Maria's.

De traditie vertelt dat op diezelfde plaats de verrezen Christus zou verschenen zijn aan Maria-Magdalena, Maria van Jacobus en de andere Maria.

De kerk zelf bestaat niet meer, doch de naam "DAR DISS" bleef bewaard en werd aan het huis gegeven dat op die plaats ge-bouwd werd. Pater Mertens vertelt verder dat zich in dezelfde stad in de basi-liek van het Heilig Graf ook een plaats bevindt die wordt aangeduid met de naam "De Maria's". Het is een ronde, witmar-meren plaat die de plaats zou aanduiden waar dezelfde drie Maria's de zalving van Christus hebben aanschouwd.

Tot daar de apocrief-bijbelse verklaring van de benaming.

Andere auteurs menen in de verspreide afbeelding der Drie Maagden de zinne-beeldige voorstelling te zien van de hei-dense Gratiën uit de klassieke mythologie, de gezellinnen van Venus: Aglaia, Thalia en Euphrosyna.

Foto R. Maes

Nog anderen menen een verklaring te moeten zoeken bij de drie moedergodinnen die door de Kelten vereerd werden.

Zelfs een Provençaalse legende wordt in sommige publikaties aangehaald om de naam te verklaren.

Volgens deze legende zouden na Christus' dood enkele van zijn verwanten Palestina verlaten hebben. Onder hen Maria-Jacobé, de zuster van O.-L.-Vrouw, Maria-Salomé, de moeder van de apostelen Jacobus en Johannes, en ook Lazarus met zijn beide zusters Martha en Maria-Magdalena. Het groepje werd vergezeld door een Noordafrikaans, donkerhuidig slavinnetje, Sarah genaamd.

Na veel omzwervingen, aldus de vrome legende, vestigden zich deze drie Maria's ergens op de kust van de Middellandse zee in Zuid-Frankrijk, waardoor het stadje dat er ontstond de naam kreeg 'Les Saintes Maries de la Mer'. De aanwezigheid van de donkerhuidige Sarah zorgde ervoor dat dit stadje nu reeds eeuwen het belangrijkste pelgrimsoord is voor de christelijke ziégeuners die er ieder jaar met duizenden heentrekken. Tot daar de legende. En wat ons Maaseiker pand betreft, wij laten het aan de voorkeur van onze lezers over en aan hun Bijbelse, Keltische, Griekse of vroeg-christelijke smaak om de naam 'De drie Mariën' te verklaren.

Volledigheidshalve moet hierbij eveneens gewezen worden op het bestaan van 'De Drie Gezusters', nl. de drie christelijke heiligen Eutropia, Bertilia en Genoveva. Deze Drie Gezusters werden eeuwenlang in de kerk van Heppeneert vereerd. Nergens worden deze heiligen echter als 'De Drie Marieën' of 'De Drie Maria's' aangeduid, terwijl het pand vanaf de eerste vermelding die we vonden nergens 'De Drie Maagden' heet.

Over de historiek van het huis kunnen we kort zijn. Gelukkig de huizen en hun bewoners die geen geschiedenis hebben.

In 1688 was het pand eigendom van Simon Wijnen, in 1715 van diens weduwe Emilia Pirooz. Nauwelijks vier jaar later wordt Johannes Gysen als bezitter vermeld wanneer deze een bedrag van 400 gulden aan 4,10 % leent van Jan Pereboom.

In 1752 was het eigendom van Doctor Husch, geneesheer en zijn echtgenote Barbara Houbie en na de dood van het echtpaar werd het verworven door hun zoon Hubert Guillaume Husch.

In 1782 verkocht Hendrick Robertus Baeten het huis aan Jan Herman Verstappen voor een bedrag van 400 gulden.

In 1834 woonde er diens nakomeling Mathijs Verstappen.

Tot daar dit al te summier overzicht.

Doch welke Maria's er ook op de gevelsteen prijken, Maaseik is de huidige eigenaar de Heer Martens erkentelijk voor de restauratie van dit mooie pand.

Martin Boonen.

Dora Delhaye

Mère Eulalie (Sophie Marie Delhaye), overste van de Ursulinen te Kerkrade. (°Maaseik, 1842 + Kerkrade, 1906)

Onze belangstelling voor "Mère Eulalie" werd gewekt toen C. Strick (zoon van H. Strick en H. Gessler) mij attent maakte op een brief dd. 3-11-1905, in het Frans gesteld door vermelde zuster en geadresseerd aan Carl Gessler (° 16-5-1834 + 17-4-1920, vader van o.a. architect K.

Gessler) te Maaseik, bij gelegenheid van zijn "fête patronale et noces d'argent".

Moeder Eulalie, toen overste te Kerkrade, noemt Gessler in deze brief "Cher Cousin".

Er schijnt dus een bepaalde graad van verwantschap te zijn geweest met de familie Gessler. Hierover vonden we niets terug in de familiestamboom die we vroeger opmaakten, doch op de ontbrekende schakel komen we later terug.

Sophie Marie Delhaye (volgens de burgerlijke stand: Sophie Catherine Hubertine) werd te Maaseik geboren op 25-12-1842 als derde kind van Adolff Adrien Florent (° Braine-l'Alleud 23-9-1809 + Maaseik 28-2-1854) en Josephine Smeets (° Maaseik 2-1-1813) die te Maaseik huwden op 25-4-1837.

De andere kinderen uit dit echtpaar waren:

- Marie Catherine ° Msk 5-3-1838
- Adam Joseph Hubert ° Msk 23-9-1840
- Theodore Emile Mathieu Hubert ° Msk 24-2-1845 + 23-3-1848
- Louis Joseph Marie-Florent ° Msk 16-11-1846 + 23.3.1848
- Antoine Charles Jos Hubert ° Msk 26-1-1849 + 28-2-1854
- Emile Louis Joseph ° Msk 7-7-1851 + 28-2-1854
- Regine Marie Josephine ° Msk 17-11-1853 + 17-11-1853

Sophie Marie Delhaye trad in bij de Zusters Ursulinen te Maaseik op 21-10-

1861. Zij legde haar kloostergelofte af op 25-11-1863 in de handen van Ph. Kerckhoffs, pastoor-deken van Maaseik, afgevaardigde van Monseigneur de Montpellier, bisschop van Luik, en van eerwaarde moeder Odile.

Over haar verblijf in het Maaseiker klooster hebben we geen inlichtingen. Maar volgens C. Strick vroeger van zijn moeder vernam weten we echter wel dat Mère Eulalie op een bepaald ogenblik niet meer kon aarden te Maaseik. Uit een drietal Franstalige brieven, die Zuster Gonzague (Marie-Louise van den Born) in het kloosterarchief terugvond, blijkt dit inderdaad.

Zo is er een brief d.d. 28-11-1891 van vicaris-generaal M. Rutten aan Moeder Overste te Maaseik, waaruit we in vertaling citeren:

“U kent de moeilijkheid die Moeder Eulalie tegenwoordig ondervindt om het naar haar zin te hebben in het huis te Maaseik. Herhaalde malen heeft ze gevraagd om overgeplaatst te worden naar een ander huis van de zusters Ursulinen en Zijne Hoogheid is nu geneigd deze wens gunstig te beantwoorden. Monseigneur heeft mij opgedragen U dit mede te delen en U te verzoeken de nodige stappen te ondernemen om deze verandering te bewerkstelligen.

Moeder Eulalie heeft een zekere voorkeur voor het huis van Echt, indien dit mogelijk is.

Zijne Hoogheid gelooft niet haar hierin te moeten tegenwerken. Indien men er te Echt niet aan houdt Moeder Eulalie te ontvangen, zal men een ander huis in uw bisdom moeten zoeken”.

Als P.S. lezen we ook: “Men zal er goed aan doen het nieuws geheim te houden voor de gemeenschap tot alles geregeld is”.

De toenmalige deken van Maaseik was ook bemiddelaar. Zulks blijkt uit een schrijven d.d. 19-1-1892 door zekere kanunnik Russel uit Roermond aan hem gericht.

Russel laat weten dat hij een klooster gevonden heeft dat wil voldoen aan de wens van monseigneur nl. de gemeenschap van Sittard. Of ook Echt gevraagd werd weten we niet.

Er zijn evenwel voorwaarden want schrijft hij “U begrijpt dat Moeder Eulalie niet op een absolute en volledige wijze kan aanvaard worden.

Dus 1e Indien ze geen effectief lid van de gemeenschap van Sittard wordt, en indien ze aanleiding tot tweedracht zou worden, behoudt men het recht om haar naar Maaseik te doen terugkeren.

2e Bijgevolg zal zij in de rij kloosterlingen niet de nauwkeurige plaats van haar professionele leeftijd innemen maar men zal haar een plaats aanwijzen tussen de jongeren en de ouderen.

3e Ze kan niet eisen onmiddellijk te horen bij de leerkrachten van het pensionaat, maar indien de overste het goed vindt zal ze les geven in het externaat en volgens de aanwijzingen van de overste. Op die voorwaarden mag ze naar Sittard komen. Zij, of de overste van Maaseik zullen de overste van Sittard op de hoogte moeten brengen van de dag van haar aankomst, zodat

men hier haar cel kan klaarmaken.

Moeder Eulalie zal de diploma's moeten meebrengen die ze hier behaalde evenals de koninklijke toelating, indien ze die bezit, noodzakelijk voor de vreemdelingen om in ons land te onderwijzen. Gelieve dit ter kennis te stellen van uw hoogeerwaarde bisschop en van de eerwaarde overste van Maaseik”.

De pastoor-deken heeft deze inlichtingen doorgegeven want op 22-1-1892 laat de vicaris-generaal weten dat monseigneur akkoord gaat. Verder somt hij al de voorwaarden op zoals vermeld door Kanunnik Russel. Ook schrijft hij dat hij Moeder Eulalie zelf op de hoogte zal stellen. De brief van Kanunnik Russel voegt hij bij zijn schrijven om in de archieven te bewaren.

Hij schrijft echter ook:

“Laten we hopen dat Moeder Eulalie gelukkiger zal zijn in Sittard en dat ze de zielevrede zal terugvinden, de moed en de zelfverloochening nodig om al haar plichten als kloosterlinge te vervullen”.

Waarschijnlijk had Moeder Eulalie bepaalde ambities inzake haar positie in het klooster en had ze te Maaseik geen voldoening gekregen. Mogelijk heeft volgende passage uit haar brief aan C. Gessler betrekking op haar vroegere moeilijkheden te Maaseik:

“U heeft waarschijnlijk ook vernomen, dat de Eerw. Moeder Ursule, eertijds overste van het pensionaat, zeer ernstig ziek is en voorzien werd van de Heilige Sacramenten. Tussen ons, indien zij de wens uitdrukt om mij terug te zien, zal ik er zonder verwijl heen gaan, zo niet denk ik dat het beter is af te wachten”.

Over het verblijf van “Mère Eulalie” te Sittard bezitten we geen gegevens. Doch in 1899 werd zij naar Kerkrade gestuurd om de aldaar overleden overste op te volgen. In het gedenkboek “Honderd jaar Ursulinen in Kerkrade 1859-1959” lezen we dat Mère Marie, overste te Sittard, haar beste dochter “Mère Eulalie van de Goddelijke Voorzienigheid” afstond aan Kerkrade. Op 15 augustus ging ze poolshoogte nemen en op 21 september deed zij haar intrede in de Kerkraadse gemeenschap.

Zij zou zich daar met hart en ziel inzetten voor het welzijn, niet alleen van het klooster, doch voornamelijk van het onderwijs.

Ten gevolge van de bevolkingsaan groei door de industrialisatie van de streek rond Kerkrade was er nood aan klaslokalen. Als noodoplossing ging Moeder Eulalie eerst over tot het huren van een zaal om er vier klassen in onder te brengen. Enkele maanden later werd reeds grond gekocht in Bleyerheide en met weinig of geen financiële middelen kon in maart 1903 de nieuwe meisjesschool al in gebruik worden genomen.

Het volgend jaar ondernam de rusteloos werkende overste het bouwen van

een filiaalhuis eveneens in Bleyerheide. Ze zou echter de voltooiing van dit werk niet meer mogen beleven, want enkele maanden vooraleer de Zusters Ursulinen de nieuwbouw konden betrekken overleed Moeder Eulalie aan de gevolgen van een longontsteking op 7 juni 1906, betreurd en in liefde herdacht door de hele kloostergemeenschap.

Via de heer H. Schillings uit Ohé en Laak vernamen we van zijn tante Ursuline te Kerkrade dat Moeder Eulalie de eerste zuster was die te Kerkrade een aparte grafsteen kreeg, waarschijnlijk door toedoen van haar familie. Doch toen een volgende overste stierf, nl. Moeder Maria Borromea op 27-1-1934, werd de grafsteen van Moeder Eulalie omgekeerd en een nieuw grafschrift werd gebeiteld op de nu nog bestaande steen.

Komen we nu even terug op de verwantschap met C. Gessler. We hebben het probleem kunnen oplossen, want tussen familiefoto's van Gessler en aanverwanten of kennissen in onze verzameling bevindt zich een foto van een zekere Dora Delhaye waarover mijn schoonmoeder, Antoinette Godelaine-Gessler (° Msk 11-12-1897 + Msk 19-7-1978) mij destijds vertelde dat deze Dora te Maaseik met vakantie kwam bij een familie Wittebroodt en gehuwd was geweest met Charel Van Venckenray (° Msk 8-12-1883), de broeder van apotheker Guillaume Van Venckenray (° Msk 5-2-1877 + Msk 14-6-1959). Het is deze Charel V.V. die in zijn Maaseiker stamcafés geweldige verhalen kon opdissen over zijn langdurig verblijf in Belgisch-Kongo. Charel zou aldaar gehuwd zijn met Dora Delhaye en volgens zijn zeggen zou ze maar één nacht bij hem gebleven zijn!

Voor of na haar mislukt huwelijk zou Dora gouvernante geweest zijn ergens in het buitenland. Haar huwelijk zou in Rome ontbonden zijn, doch gegevens desbetreffend bezitten we niet want spijtig genoeg gingen al de familieliepapieren van de beide broeders verloren.

Een vaststaand feit is echter dat Dora Delhaye in een park te Nice ooit toevallig in gesprek kwam met Marie Marique, kunstschilder uit Luik, de tweede vrouw van Charel V.V. met wie hij huwde na zijn terugkeer uit Kongo.

Het is dus via Dora dat de link te leggen is tussen de families Delhaye, Van Venckenray en Gessler.

Immers in de brief van Moeder Eulalie aan C. Gessler staan enkele passages waaruit blijkt dat haar broeder Theo, die sinds 1905 in Mechelen woonde, een dochter Dora had die normaalschool volgde te Luik en dat ze vernomen had dat "tante Wittebroodt" ziek was.

Hier komen we dus bij de familie Wittebroodt terecht waar Dora als kind met vakantie kwam.

Toen Carl Gessler huwde met Mathilde Vaerewijck was hij reeds tweemaal weduwnaar 1e van Elisabeth Hubertina Van Venckenray (° Msk 15-1-1836 + Msk 28-4-1870) en 2e van haar zuster Marie Antoinette Van Venckenray (° Msk 17-1-1841 + Msk 6-2-1878).

Het eerste huwelijk bleef kinderloos; uit het tweede huwelijk werd een zoon geboren, de latere Prof. Dr. Jan Gessler.

De eerste vrouwen van C. Gessler waren tantes van Charel V.V. zodat door diens huwelijk met Dora Delhaye het mogelijk werd dat "Mère Eulalie", een tante van Dora, C. Gessler "cher cousin" noemde.

Uiteraard blijven er heel wat vragen over in verband met dit "familieverhaal" maar het is toch merkwaardig hoe een enkele brief heel wat losse stukjes van een puzzel weer in elkaar laat passen.

M. Hendrickx

Dora Delhaye

STEUNABONNEMENTEN

Tot aan het verschijnen van dit nummer bereikten ons een aantal 'royale' steunabonnements. Wij danken van harte: Fam. Van Nuland-Van Steenkiste, Berry Locht, fam. Arnauts-Leurs, H. Vonk, E.H. Kruisheren, Mathy Raedschelders, Mathieu Westhovens, Gerard Baziël, G. Tilmans, R. Hendrix, R. Heuts, L. Van Minsel, P. Vanbergen, fam. Beelen-Dermont, fam. Roubroeks (Edegem) en G. Kees.... en hopen dat anderen hun voorbeeld volgen !

Waarom lijkt het Maaseiker dialect zo op het Duits ?

Degenen, die Duits studeerden weten beslist nog dat de umlaut die twee puntjes zijn op de a,o,u en au, die je die klank heel anders doen uitspreken. In niet minder dan vijf verschillende gevallen speelt die wisseling, ook in Maaseiker dialect, zoals trouwens in heel wat Maaslandse dialecten.

- 1) Bij meervoudsvormen
bv. Op de markt van Maaseik zitten dagelijks heel wat getrouwen op de *banken* onder de linden te praten over het nieuws van Maaseik Jan en Piet zijn twee *stijfkoppen* (MSK. = sti-jfköp)
- 2) Bij verkleinwoorden
bv. Hoe heet dat stout *jongetje* daar? (MSK. = jungske)
Karel heeft zich op de rommelmarkt een antiek stoeltje gekocht.
- 3) Bij nomima agentis (namen van iemand die iets doet)
bv. Zijn grootvader was een bekende *zanger* (MSK. = zänger)
Mijn oom was vroeger *koster* in Heppeneert (MSK. = köster)
- 4) Sommige bijvoeglijke naamwoorden
bv. Waarom is hij zo "*lastig*?" (MSK. = lästig)
Hij had iets "*machtigs*" gegeten en kon de ganse nacht niet slapen (MSK. = mächtigs)
- 5) In de 2e en 3e persoon enkelvoud weer de onvoltooid tegenwoordige tijd, in tegenstelling tot de andere personen waar de umlaut ontbreekt
bv. Ik draag al lang een bril. Hoe lang *draagt* hij er al een?
(MSK. = Wi-j lang druugs tich...)
Ik loop de 100 meter in 13 seconden. In hoeveel seconden *loop* jij ze?
(MSK. = löps-tich)

Wij benen het Maaseiker dialect verder uit en berichten u een volgende keer weer over andere opvallende gelijkenissen met het Duits o.a. het meervoud op - er (kind, kinderen; kalf, kalveren; kleed, klederen enz.)

Jaak Bergers

Redactie

Henriette Aendekerk
Harry Beenders
Theo Beenders
Jaak Bergers
Martin Boonen
John Golsteyn
Herman Hendrix
Erik Martens
Gerard Segers
Tony Van Wijck

Medewerkers

M. Goossens
M. Hendrickx
P. Henkens
E. Huysmans-Crasborn
P. Leenders
G. Mersch
R. Moors
P. Vanderheyden
A. Wieërs

Abonnementen (of geschenkabonnementen) steeds verkrijgbaar door storting op nr. 001-0678921-94 t.n.v. 'De Maaseikenaar', Verloren Kost 86, 3680 Maaseik, met vermelding: abonnement of geschenkabonnement voor... (naam + volledig adres).

Benelux: 350,- fr.

Overige landen: 500,- fr.

NB: Een steunabonnement kan vanaf 1000,- fr.

Ieder auteur blijft verantwoordelijk voor het door hem ingestuurd artikel.

Geen uittreksel, afdruk of overname uit 'De Maaseikenaar' mag geschieden zonder bronvermelding.

Teksten voor volgende editie vóór 1 maart aan T. Van Wijck, Maastrichtersteenweg 11, B-3680 MAASEIK

Abonnees worden verzocht hun eventuele adreswijziging mee te delen aan ons redactielid John Golsteyn, Verloren Kost 86, B-3680 Maaseik.
Tel. 011-565758.

Dank voor uw medewerking.

Verantwoordelijke uitgever:

Tony Van Wyck, Maastrichtersteenweg 11 - 3680 Maaseik - Druk Tonnaer Kelpen (NL)